

## Jordbruksutskottets betänkande

1984/85:30

om kemikaliekontroll (prop. 1984/85:118)

### Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande förslag till lagstiftning om kemiska produkter och om inrättande av en ny myndighet för kemikaliekontroll, benämnd kemikalieinspektionen. I propositionen och de i samband härmed behandlade motionerna behandlas bl. a. mål och riktlinjer för kemikaliekontrollen. Vidare tas upp vissa anslagsfrågor för budgetåret 1985/86 på miljövärdens område.

Utskottet tillstyrker till alla delar regeringens förslag och överväganden. Samtliga i ärendet behandlade motioner avstyrks eller föreslås lämnade utan åtgärd, i många fall med hänvisning till den skärpning av kemikaliekontrollen m. m. som propositionen innebär.

Till betänkandet har fogats 20 reservationer och ett särskilt yttrande.

### Propositionen

#### Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås dels en ny lag om kemiska produkter, dels en ny myndighet för kemikaliekontroll, benämnd kemikalieinspektionen.

Den nya lagen är tillämplig på hantering och import av kemiska ämnen och beredningar (kemiska produkter). Lagens syfte är att förebygga att skador på människors hälsa eller i miljön förorsakas av kemiska ämnens inneboende egenskaper. Om det är påkallat från hälso- eller miljöskyddssynpunkt får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskriva att lagens bestämmelser om kemiska produkter skall tillämpas på varor, som innehåller eller har behandlats med en sådan produkt. Genom lagen upphävs lagen (1973:329) om hälso- och miljöfarliga varor.

Den som tillverkar eller importerar en kemisk produkt skall enligt lagen utreda produktens egenskaper i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. Också den som i övrigt yrkesmässigt hanterar kemiska produkter skall ha tillgång till behövlig kemisk och toxikologisk kompetens. Vid överlåtelse av kemiska produkter skall lämnas sådan information som är av betydelse från hälso- eller miljöskyddssynpunkt. Informationen kan lämnas genom märkning eller på annat sätt.

Kemikalieinspektionen ersätter produktkontrollnämnden men får också uppgifter som inte åvilat nämnden. Kemikalieinspektionen skall bedriva allmän utredningsverksamhet avseende hälso- och miljörisker i samband med hanteringen av kemiska produkter samt utföra förhandsgranskning av

nya kemiska ämnen och utredningsarbete avseende ämnen som redan är i bruk. Vidare skall kemikalieinspektionen registrera bekämpningsmedel samt vidmakthålla och utveckla ett allmänt produktregister. I kemikalieinspektionens uppgifter ingår dessutom att utöva tillsyn enligt den nya lagen av tillverkare, importörer och andra leverantörer av kemiska produkter samt att meddela föreskrifter om t. ex. produktutredningar och produktinformation.

Lagen föreslås träda i kraft samt kemikalieinspektionen påbörja sin verksamhet den 1 januari 1986.

### Hemställan

I propositionen har regeringen föreslagit riksdagen  
*dels att anta inom jordbruksdepartementet upprättade förslag till*

1. lag om kemiska produkter.
2. lag om ändring i vapenlagen (1973:1176),
3. lag om ändring i brandlagen (1974:80),
4. lag om ändring i renhållningslagen (1979:596),
5. lag om ändring i lagen (1983:428) om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark,

*dels att*

6. godkänna de i propositionen förordade riktlinjerna för organisationen av kemikaliekontrollen,

7. godkänna att en fristående myndighet för kemikaliekontroll, kemikalieinspektionen, med de uppgifter som i propositionen angetts inrättas den 1 januari 1986,

8. bemyndiga regeringen att vid kemikalieinspektionen inrätta en ordinarie tjänst för generaldirektör med beteckningen p,

9. bemyndiga regeringen att vidta de övergångsåtgärder och andra åtgärder som behövs för att kunna genomföra de organisationsförändringar som redovisats i propositionen,

10. besluta att produktkontrollnämnden skall upphöra vid utgången av december 1985.

Över lagförslaget under 1 ovan har yttrande avgetts av lagrådet.

Vidare har regeringen, under rubriken Anslagsfrågor för budgetåret 1985/86, föreslagit riksdagen att

1. till Statens naturvårdsverk för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 105 875 000 kr.,
2. till Undersökningar av hälso- och miljöfarliga varor för budgetåret 1985/86 anvisa ett reservationsanslag av 4 600 000 kr.,
3. till Toxikologisk informationsservice, m. m. budgetåret 1985/86 anvisa ett reservationsanslag av 5 850 000 kr.,
4. till Kemikalieinspektionen (nytt anslag) för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

## Lagförslagen

De till utskottet remitterade lagförslagen har följande lydelse:

### 1 Förslag till

#### Lag om kemiska produkter

Härigenom föreskrivs följande.

#### Inledande bestämmelser

1 § Denna lag är tillämplig på hantering och import av kemiska ämnen och beredningar (kemiska produkter). Lagens syfte är att förebygga att skador på människors hälsa eller i miljön förorsakas av kemiska ämnens inneboende egenskaper.

Om det är påkallat från hälso- eller miljöskyddssynpunkt får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskriva att lagens bestämmelser om kemiska produkter skall tillämpas på varor, som innehåller eller har behandlats med en sådan produkt.

2 § Med hantering menas i denna lag tillverkning, bearbetning, behandling, förpackning, förvaring, transport, användning, omhändertagande, destruktion, konvertering, saluförande, överlåtelse och därmed jämförliga förfaranden.

3 § Denna lag gäller inte sådana kemiska produkter som omfattas av livsmedelslagen (1971:511), läkemedelsförordningen (1962:701) eller lagen (1985:000) om foder. Om det från hälso- eller miljöskyddssynpunkt är särskilt påkallat får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer dock föreskriva att bestämmelserna i denna lag skall tillämpas även på sådan produkt.

I fråga om kemiska produkter som omfattas av strålskyddslagen (1958:110) eller lagen (1975:69) om explosiva och brandfarliga varor är bestämmelserna i denna lag inte tillämpliga för att förebygga hälso- eller miljöskador på grund av joniserande strålning respektive explosion eller brand.

I fråga om transport av sådana kemiska produkter som är farligt gods enligt lagen (1982:821) om transport av farligt gods gäller denna lag endast i den utsträckning som föreskrivs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Denna lag gäller inte sådan hantering av kemiska produkter som omfattas av lagen (1983:428) om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark.

4 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva undantag från lagens tillämpning i fråga om visst produktslag eller viss hantering eller import av kemiska produkter.

#### Skyldigheter vid hantering och import av kemiska produkter

5 § Den som hanterar eller importerar en kemisk produkt skall vidta de åtgärder och iakttä de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att hindra eller motverka skada på människor eller i miljön.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela särskilda föreskrifter om försiktighetsmått.

6 § Det aligger särskilt den som tillverkar eller importerar en kemisk produkt att genom egna undersökningar eller på annat sätt se till att det finns tillfredsställande utredning för bedömning av vilka hälso- eller miljöskador som produkten kan orsaka. Utredningen skall vara gjord i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter beträffande utredningen om kemiska produkter.

7 § Den som yrkesmässigt hanterar eller importerar en kemisk produkt skall ha tillgång till den kemiska och toxikologiska kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens omfattning och produktens egenskaper. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter i detta hänseende.

8 § Den som tillverkar, importerar eller överlåter en kemisk produkt skall genom märkning eller på annat sätt lämna uppgifter av betydelse från hälso- eller miljöskyddssynpunkt (produktinformation).

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om produktinformation.

9 § Den som yrkesmässigt hanterar eller importerar en kemisk produkt skall till den myndighet som regeringen bestämmer och i den omfattning regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, myndigheten föreskriver lämna de uppgifter om produkten och dess hantering som kan behövas för att bedöma hälso- eller miljörisker.

### **Förhandsanmälan**

10 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att den som avser att tillverka eller importera en kemisk produkt, som inte tidigare varit i bruk i Sverige, senast vid en viss tidpunkt till den myndighet som regeringen bestämmer skall göra anmälan om tillverkningen eller importen samt redovisa undersökningsresultat och andra uppgifter.

### **Tillstånd m. m.**

11 § Om det behövs från hälso- eller miljöskyddssynpunkt, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskriva att en kemisk produkt får hanteras eller importeras endast efter tillstånd eller att för hantering eller import av en sådan produkt skall gälla annat särskilt villkor.

12 § Är det av särskild betydelse från hälso- eller miljöskyddssynpunkt, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer förbjuda hantering eller import av en kemisk produkt.

### **Miljöfarligt avfall**

13 § Om det är påkallat från hälso- eller miljöskyddssynpunkt, får regeringen föreskriva att slutligt omhändertagande av visst avfall på vilket

denna lag är tillämplig (miljöfarligt avfall) får bedrivas yrkesmässigt endast av juridisk person i vilken staten har inflytande.

### Tillsyn

**14 §** Tillsynen över efterlevnaden av denna lag samt föreskrifter och villkor som har meddelats med stöd av lagen skall utövas av den eller de myndigheter som regeringen bestämmer.

**15 §** En tillsynsmyndighet har rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen.

**16 §** En tillsynsmyndighet får meddela de förelägganden och förbud som behövs i enskilda fall för att denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen skall efterlevas.

Beslut om föreläggande eller förbud får förenas med vite.

Underlåter någon att vidta en åtgärd som åligger honom enligt denna lag eller enligt föreskrifter eller villkor som meddelats med stöd av lagen eller enligt en tillsynsmyndighets föreläggande, får myndigheten förordna om rättelse på hans bekostnad.

**17 §** För tillsyn enligt denna lag har en tillsynsmyndighet rätt till tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen som används i samband med hanteringen av kemiska produkter, dock inte bostäder, och får där göra undersökningar och ta prover. För uttaget prov betalas inte ersättning.

Polismyndigheten skall lämna det biträde som behövs för tillsynen.

Om skyldighet att ersätta en tillsynsmyndighet kostnader för provtagning och undersökning av prov föreskriver regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

### Avgifter

**18 §** Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva om avgifter för myndighets verksamhet enligt denna lag.

**19 §** Om det med stöd av denna lag har meddelats föreskrifter som medger undantag från en bestämmelse om hantering eller import av en kemisk produkt av visst slag och sådana föreskrifter kan antas innebära ekonomisk fördel för den som hanterar eller importerar produkten får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskriva att en särskild avgift skall tas ut för att utjämna en sådan fördel.

### Ansvar, sekretess m. m.

**20 §** Den som

1. med uppsåt eller av grov oaksamhet bryter mot 5 §,
  2. med uppsåt eller av oaksamhet bryter mot föreskrift, villkor eller förbud som meddelats med stöd av 5 - 13 §§ eller
  3. med uppsåt eller av oaksamhet underlåter att fullgöra vad som åligger honom enligt 15 §,
- döms till böter eller fängelse i högst ett år.

I ringa fall döms inte till ansvar.

Till ansvar enligt första stycket döms inte om ansvar för gärningen kan ådömas enligt brottsbalken eller enligt lagen (1960: 418) om straff för varusmuggling.

Den som har överträtt vitesföreläggande eller vitesförbud döms inte till ansvar enligt denna lag för gärning som omfattas av föreläggandet eller förbudet.

**21 §** Den som med uppsåt eller av oaktsamhet lämnar oriktig uppgift om förhållande av betydelse i ansökan eller annan handling som avges enligt denna lag eller föreskrift som meddelats med stöd av lagen döms till böter.

**22 §** Kemiska produkter eller varor som varit föremål för brott enligt denna lag eller värdet därav samt utbyte av sådant brott skall förklaras förverkade, om det inte är uppenbart oskäligt.

**23 §** Den som har tagit befattning med ett ärende som avses i denna lag får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han därvid erfarit om någons affärs- eller driftförhållanden.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i sekretesslagen (1980: 100).

**24 §** Föreskrifter om överklagande av en myndighets beslut enligt denna lag eller med stöd av ett bemyndigande enligt lagen meddelas av regeringen.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1986. Genom lagen upphävs lagen (1973: 329) om hälso- och miljöfarliga varor.

2. Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till bestämmelser som ersätts genom bestämmelserna i denna lag, tillämpas i stället de nya bestämmelserna.

3. Beslut om förbud, föreskrift, tillstånd, medgivande eller registrering som fattats enligt äldre bestämmelser skall anses meddelat med stöd av motsvarande bestämmelser i denna lag om inte regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer förordnar annat.

## 2 Förslag till

### Lag om ändring i vapenlagen (1973: 1176)

Härigenom föreskrivs att 3 § vapenlagen (1973: 1176) skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse*

*Föreslagna lydelse*

#### 3 §

Med ammunition förstås i denna lag patron eller projektil eller handvapen på vilket lagen äger tillämpning samt tändhatt eller annat tändmedel till sådan patron eller projektil.

Om ammunition som är att hänföra till explosiv vara eller som innehåller gift finns bestämmelser även i förordningen (1949: 341) om explosiva varor och i lagen (1973: 329) om hälso- och miljöfarliga varor.

Om ammunition som är att hänföra till explosiv vara eller som innehåller gift finns bestämmelser även i förordningen (1949: 341) om explosiva varor och i lagen (1985: 000) om kemiska produkter.

---

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1986.

### 3 Förslag till

#### Lag om ändring i brandlagen (1974: 80)

Härigenom föreskrivs att 15 § brandlagen (1974:80) skall ha nedan angivna lydelse.

##### Nuvarande lydelse

Föreligger i samband med verksamhet vid viss anläggning särskild fara för att utflöde av vara, på vilken lagen (1973:329) om hälso- och miljöfarliga varor äger tillämpning, orsakar avsevärd skada på människor eller i miljön, får länsstyrelsen efter samråd med produktkontrollnämnden ålägga anläggningens ägare eller innehavare att hålla den beredskap med personal och utrustning som behövs för att avvärja eller begränsa sådan skada. Åläggande får dock ej avse beredskap som skulle medföra oskäligen kostnad. I fråga om anläggningar, som krigsmakten förfogar över, meddelar regeringen särskilda bestämmelser.

##### Föreslagen lydelse

##### 15 §<sup>1</sup>

Föreligger i samband med verksamhet vid viss anläggning särskild fara för att utflöde av vara, på vilken lagen (1985:000) om kemiska produkter äger tillämpning, orsakar avsevärd skada på människor eller i miljön, får länsstyrelsen efter samråd med den myndighet som regeringen bestämmer ålägga anläggningens ägare eller innehavare att hålla den beredskap med personal och utrustning som behövs för att avvärja eller begränsa sådan skada. Åläggande får dock ej avse beredskap som skulle medföra oskäligen kostnad. I fråga om anläggningar, som försvarsmakten förfogar över, meddelar regeringen särskilda bestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1986.

### 4 Förslag till

#### Lag om ändring i renhållningslagen (1979: 596)

Härigenom föreskrivs att 2 § renhållningslagen (1979: 596) skall ha nedan angivna lydelse.

##### Nuvarande lydelse

Utöver föreskrifterna i denna lag finns föreskrifter om avfallshantering i författningar om miljöskydd och om hälso- och miljöfarliga varor samt i andra författningar.

##### Föreslagen lydelse

##### 2 §

Utöver föreskrifterna i denna lag finns föreskrifter om avfallshantering i författningar om miljöskydd och om kemiska produkter samt i andra författningar.

Utan hinder av denna lag kan regeringen eller en myndighet, som regeringen bestämmer, beträffande försvarsmakten meddela särskilda föreskrifter i frågor som avses i lagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1986.

<sup>1</sup> Senaste lydelse 1975: 96.

## 5 Förslag till

### Lag om ändring i lagen (1983:428) om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark

Härigenom föreskrivs att 4 och 7 §§ lagen (1983:428) om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark skall ha nedan angivna lydelse.

#### Nuvarande lydelse

#### Föreslagen lydelse

#### 4 §

Produktkontrollnämnden får medge undantag från 1 §, om det behövs för vetenskaplig prövning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får medge undantag från 1 §, om det behövs för vetenskaplig prövning.

#### 7 §

Skogsvårdsstyrelsens beslut enligt denna lag får överklagas hos skogsstyrelsen genom besvär.

Beslut av skogsstyrelsen eller produktkontrollnämnden får överklagas hos regeringen genom besvär.

Beslut av skogsstyrelsen eller myndighet som avses i 4 § får överklagas hos regeringen genom besvär.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1986.

## Motionerna

### Motioner väckta med anledning av propositionen

I motion 1984/85:3057 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att nuvarande och kommande utredningsarbeten på miljöområdet jämväl skall belysa konsekvenser av och samhälleliga kostnader för uteblivna satsningar på miljöområdet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen sägs om att ekologisk kunskap, miljöengagemang och sparsamhet med resurser, i omsorg om människan, djuren och naturen, bör styra produktionens inriktning och organisation,

3. att riksdagen beslutar avslå regeringens förslag till lag om kemiska produkter och hemställer hos regeringen om nytt förslag i enlighet med de riktlinjer som anges i motionen,

4. Därest riksdagen beslutar avslå yrkande 3 föreslås att riksdagen med ändringar i proposition 1984/85:118 beslutar

a) att lagens beteckning skall vara lag om hälso- och miljöfarliga varor,

b) att anta följande som motionärernas förslag betecknade förslag till lag om hälso- och miljöfarliga varor/lag om kemiska produkter



## Regeringens förslag

## Motionärernas förslag

## 1 §

Denna lag är tillämplig på hantering och import av kemiska ämnen och beredningar (kemiska produkter). Lagens syfte är att förebygga att skador på människornas hälsa eller i miljön förorsakas av kemiska ämnens inneboende egenskaper.

Om det är påkallat från hälso- eller miljöskyddssynpunkt får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskriva att lagens bestämmelser om kemiska produkter skall tillämpas på varor, som innehåller eller har behandlats med en sådan produkt.

Denna lag är tillämplig på hantering och import av hälso- och miljöfarliga varor. Lagens syfte är att förebygga skador på människors hälsa eller i miljön. För att uppnå syftet skall tillverkning, import och användning av hälso- och miljöfarliga varor begränsas så långt som möjligt.

Om det är påkallat från hälso- eller miljöskyddssynpunkt får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskriva att lagens bestämmelser om hälso- och miljöfarliga varor skall tillämpas även på annan vara.

## 1 a §

Med hälso- och miljöfarlig vara avses i denna lag

1. ämne eller beredning som med hänsyn till sina kemiska eller fysikaliska kemiska egenskaper och hantering kan befaras medföra skada på människor eller miljö,

2. vara som innehåller, har behandlats med, utvecklar eller avger ämne eller beredning som avses i 1. om varan därigenom och med hänsyn till sin hantering kan medföra skada på människa eller miljö.

## 4 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva undantag från lagens tillämpning i fråga om visst produktslag eller viss hantering eller import av kemiska produkter.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva undantag från lagens tillämpning i fråga om visst varuslag eller viss hantering eller import av hälso- och miljöfarliga varor.

## 5 §

Den som hanterar eller importerar en kemisk produkt skall vidta de åtgärder och iaktta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att hindra eller motverka skada på människor eller i miljön.

Den som hanterar eller importerar en hälso- och miljöfarlig vara skall vidta de åtgärder och iaktta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att hindra eller motverka skada på människor eller i miljön. Vid en bedömning av om en vara är hälso- eller miljöfarlig och när det avgörs vilka försiktighetsmått som behöver vidtas skall gälla att

*Regeringens förslag**Motionärernas förslag*

*redan en på goda grunder uppkommen misstanke om skaderisken skall utgöra tillräcklig grund för åtgärder och bedömning.*

*Hälso- och miljöfarliga varor skall så långt möjligt ersättas med mindre skadliga och helt ofarliga varor.*

Regeringen eller den myndighet — om försiktighetsmått.

## 6 §

Det åligger särskilt den som tillverkar eller importerar en *kemisk produkt* att genom egna undersökningar eller på annat sätt se till att det finns tillfredsställande utredning för bedömning av vilka hälso- eller miljöskador som *produkten* kan orsaka. Utredningen skall vara gjord i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet.

Det åligger särskilt den som tillverkar eller importerar en *hälso- och miljöfarlig vara* att genom egna undersökningar eller på annat sätt se till att det finns tillfredsställande utredning för bedömning av vilka hälso- eller miljöskador som *varan* kan orsaka. Utredningen skall vara gjord i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet.

*Undersökningsplikten gäller förutom hälso- och miljöfarliga varor även alla kemiska ännen och beredningar. Redan vid produktutvecklingen skall avfallsfrågan beaktas. Det åligger den som tillverkar och importerar en hälso- och miljöfarlig vara att undersöka om destruktion av en sådan vara medför olägenhet från hälso- och miljöskyddssynpunkt eller om den är särskilt kostnadskrävande. Är så fallet får varan inte utan särskilda skäl släppas ut på marknaden.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter beträffande utredningen om *kemiska produkter*.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter beträffande utredningen om *hälso- och miljöfarliga varor*.

## 8 §

Den som tillverkar, importerar eller överlåter en *kemisk produkt* skall genom märkning eller på annat sätt lämna uppgifter av betydelse från hälso- eller miljöskyddssynpunkt (produktinformation).

Den som tillverkar, importerar eller överlåter en *hälso- och miljöfarlig vara* skall genom märkning eller på annat sätt lämna uppgifter av betydelse från hälso- eller miljöskyddssynpunkt (produktinformation).

*Produktinformation skall utöver hälso- och miljöfarliga varor även lämnas för alla kemiska ännen och beredningar.*

*Regeringens förslag*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om produktinformation.

*Motionärernas förslag*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om produktinformation.

## 9 §

Den som yrkesmässigt hanterar eller importerar en *kemisk produkt* skall till den myndighet som regeringen bestämmer och i den omfattning regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, myndigheten föreskriver lämna de uppgifter om *produkten* och dess hantering som kan behövas för att bedöma hälso- eller miljörisker.

Den som yrkesmässigt hanterar eller importerar en *hälso- och miljöfarlig vara* skall till den myndighet som regeringen bestämmer och i den omfattning regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, myndigheten föreskriver lämna de uppgifter om *varan* och dess hantering som kan behövas för att bedöma hälso- eller miljörisker. *samt utan annan rapportera sådana rön som har betydelse för bedömningen av varan från hälso- eller miljöskyddssynpunkt och som kan antas vara okända för myndigheten.*

c) att begreppet "kemisk produkt" i lagen genomgående utbytes mot "hälso- och miljöfarlig vara",

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kemikalieinspektionens personella resurser,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtskillnad mellan kontrollerande och tillståndsgivande myndigheter när det gäller kemiska produkter,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inrättande av ett miljödepartement,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande ytterligare utredning vad gäller att kontrollerande organ befrias från företagsekonomiska hänsyn och arbetsmarknadshänsyn m. m.,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen sägs om ett fullständigt och öppet produktregister,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om toxikologisk informationsservice.

I motion 1984/85:3058 av Lars Ernestam och Börje Stensson (båda fp) yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av ett miljödepartement,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att förhandsanmälan skall avse ämnen i överensstämmelse med de regler som gäller inom EG,

3. att riksdagen beslutar att enheten för toxikologisk informationsservice ej uppgår i kemikalieinspektionen,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om utvärdering och förslag om enhetlig tillämpning av miljöavgifter,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om insamling och återvinning av batterier som innehåller kvicksilver och kadmium,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om regeringens övergripande ansvar i samband med att kommunerna får monopol också för miljöfarligt avfall.

I motion 1984/85:3059 av Jan Bergqvist (s) yrkas att riksdagen beslutar att den toxikologiska informationsservicen (Tox-info) skall bibehållas som en särskild enhet.

I motion 1984/85:3060 av Margareta Palmqvist och Anita Johansson (båda s) yrkas att riksdagen anholder att regeringen i enlighet med vad som i motionen anförts utfärda föreskrifter för ett pantsystem avseende miljöfarliga batterier.

I motion 1984/85:3061 av Einar Larsson m. fl. (c) yrkas

1. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om resurser, styrelse och organisation av kemikalieinspektionen,

2. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts om uppbyggnad av en decentraliserad organisation,

3. att riksdagen beslutar att en utvärdering skall göras av kemikalieinspektionens verksamhet efter fem år,

4. att riksdagen beslutar att kemikalieinspektionen skall lokaliseras till Örebro län i enlighet med vad som anförts i motionen,

5. att riksdagen beslutar att ett toxikologiskt råd bör inrättas i enlighet med motionen,

6. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om upprättande av ett fristående produktregister,

7. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts om finansiering av kemikalieinspektionens och produktkontrollens verksamhet,

8. att riksdagen beslutar att den toxikologiska informationsservicen skall bibehållas intakt,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av toxikologiskt forsknings- och utvecklingsarbete,

10. att riksdagen hos regeringen begär att regeringen återkommer till riksdagen med nytt förslag till lag om kemiska produkter i enlighet med vad som anförts i motionen,

11. att riksdagen beslutar att flygbesprutning i princip förbjuds i enlighet med vad som anförts i motionen,

12. att riksdagen hos regeringen begär att en utredning snarast tillsätts om inrättande av ansvarsförsäkring för kemikalier,

13. att riksdagen beslutar att ett pantsystem för insamling av miljöfarliga batterier skall inrättas,

14. att riksdagen i övrigt som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen.

I motion 1984/85:3062 av Börje Hörnlund och Karin Israelsson (båda c) yrkas

1. att riksdagen beslutar begära att regeringen ger UHÄ och Umeå universitet i uppdrag att forma ett miljöforskningscentrum vid Umeå universitet, i enlighet med vad som redovisas i motionen,

2. att riksdagen beslutar ställa erforderliga medel till förfogande så att kvalificerad toxikologisk kompetens kan tillföras Umeå miljöforskningscentrum.

I motion 1984/85:3063 av Arne Andersson i Ljung m. fl. (m) yrkas

1. att riksdagen beslutar att avslå proposition 1984/85:118,

2. att riksdagen beslutar att upphäva lagen (1983:428) om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark,

3. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om en anknytning till EG:s produktregister.

### **Motioner väckta under allmänna motionstiden 1985**

I motion 1984/85:328 av Rune Torwald och Ingvar Karlsson i Bengtsfors (båda c) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ett pantsystem för batterier, lysrör etc. för att minska problemen med tungmetaller i miljön.

I motion 1984/85:359 av Lars Ernestam och Börje Stensson (båda fp) yrkas att riksdagen hos regeringen begär att förslag enligt 1982 års tillkännagivande skyndsamt framläggs för riksdagen.

I motion 1984/85:370 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkande 2), att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts rörande inrättande av ett naturresurs- och miljödepartement (miljödepartement).

I motion 1984/85:537 av Pär Granstedt m. fl. (c) yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till regler som ger produktkontrollnämnden möjlighet att behovspröva nya kemiska ämnen.

I motion 1984/85:760 av Jan-Eric Virgin (m) yrkas att riksdagen hos regeringen begär att en tjänst från naturvårdsverket överförs till turistrådet för att handlägga båtlivsfrågorna.

I motion 1984/85:1082 av Berit Löfstedt och Inge Carlsson (båda s) yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om utvecklandet av ett pantsystem för kvicksilverhaltiga batterier,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om en riksomfattande upplysningskampanj.

I motion 1984/85:2034 av Einar Larsson m. fl. (c) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkande 2), att riksdagen begär att regeringen snarast återkommer med förslag om pantsystem för miljöfarliga batterier.

I motion 1984/85:2052 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas

1. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag om hur samhället på ett rationellt sätt skall få en total överblick över riskfaktorerna i kemi- och plastsamhället,

2. att riksdagen hos regeringen hemställer om att, i avvaktan på de åtgärder som föranleds av yrkande 1, ett produktregister upprättas, som skall vara fullständigt vad avser faktorer som anges i denna motion, samt att registret skall vara helt öppet för insyn,

3. att riksdagen hos regeringen hemställer om ett förslag om former för demokratisk styrning av produktionen, som i enlighet med vad riksdagen tidigare uttalat skall syfta till sparsamhet, hushållning och återanvändning i utnyttjandet av våra naturresurser och i inriktningen av vår varuproduktion,

4. att riksdagen hos regeringen hemställer om att den, i avvaktan på de åtgärder som föranleds av yrkande 3, ger de statliga verken och myndigheterna direktiv att vid tillståndsgivning till varuproduktion sätta hänsyn till människors hälsa, miljön och samhällsekonomiska överväganden i första hand,

5. att riksdagen hos regeringen hemställer om att en parlamentarisk beredning tillsätts med uppgift att analysera vad i motionen anförts i satserna A—D i det föregående och att den parlamentariska beredningen dessutom förbereder och genomför ett brett upplagt rådslag med inbjudan till politiska, fackliga, bildnings- och övriga ideella organisationer.

I motion 1984/85:2053 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkande 7), att riksdagen hos regeringen hemställer att det system för återinsamling av miljöfarliga batterier som snart skall genomföras kommer att bygga på ett system med hög pant redan från början i enlighet med vad i motionen anförts.

I motion 1984/85:2054 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkandena 1 och 2),

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande inrättande av ett särskilt departement för miljöfrågor,

2. att riksdagen hos regeringen begär en översyn dels av tillståndsgivningen för lagring och hantering av miljöfarliga ämnen, dels av redan befintlig lagring och hantering av dessa ämnen i enlighet med vad i motionen anförts.

I motion 1984/85:2244 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkande 6), att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om att prioritera åtgärder mot kemiska ämnen med varaktiga effekter i miljön.

I motion 1984/85:2260 av Lars Werner yrkas med hänvisning till vad som anförts i motion 1984/85:2257 att riksdagen beslutar att hos regeringen hemställa om förslag som innebär

1. a) att de ämnen som är nya för Sverige men ej för EG skall utsättas för samma krav på dokumentation som övriga nya ämnen, dvs. det som i kemikommisionens betänkande kallas för "nivå 1.", i en kommande förhandsgranskning,

b) att om en nedre volymgräns i anslutning till förhandsgranskning skall tillämpas, man utgår från en faroklassindelning av den typ som tidigare gällt för hälsofarliga varor,

2. a) att ett fullständigt produktregister byggs upp, så att snabba kartläggningar kan medges oavsett vilken typ av tillsyn som är aktuell och som ger heltäckande överblick över förekomsten av kemiska ämnen och produkter och de olika risker som förknippas härmed i samhället,

b) att ett produktregister enligt yrkandet i yrkande 2 a) skall vara fullständigt öppet för skyddsombud m. fl. intressenter.

I motion 1984/85:2591 av Lars Ernestam och Börje Stensson (båda fp) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkandena 2 och 3 delvis),

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna angelägenheten av att inga hinder får uppkomma som hindrar eller fördröjer insamlingssystem för batterier som innehåller kvicksilver och kadmium,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om styrmedel för hantering av batterier.

I motion 1984/85:2602 av Gunnel Jonäng och Gunnar Björk i Gävle (båda c) yrkas, såvitt nu är i fråga, (yrkande 3), att riksdagen beslutar uttala sig för att åtgärder vidtas för att mot pant ta hand om uttjänta batterier.

I motion 1984/85:2616 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkandena 1—4),

1. att riksdagen hemställer om regeringens åtgärder för en kartläggning av riskzoner i landet i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen uttalar sig för ökade forskningsinsatser för att utröna miljögifters och/eller industriföroreningars samband med fosterskador och missbildningar hos foster,

3. att riksdagen uttalar att alla ämnen vilkas samband med fosterskador är klarlagt eller på starka grunder misstänkt stoppas,

4. att riksdagen uttalar

a) att kemikalieanvändningen bör avvecklas inom jordbruk och trädgårdsnäring,

b) att import av livsmedel som innehåller farliga ämnen bör stoppas,

c) att bekämpningsmedel som inte är garanterat ofarliga ej får saluföras,

d) att en kampanj för kemikaliefri odling bör utarbetas och genomföras.

## Uppvaktnig

Utskottet har i detta ärende uppvaktats av företrädare för Sveriges kemiska industrikontor och vissa företag.

## Utskottet

### Allmänna utgångspunkter m. m.

#### *Bakgrund*

Genom beslut i februari 1983 bemyndigades jordbruksministern att tillkalla en kommission med uppdrag att se över frågor om kontrollen över användningen av kemiska produkter (kemikommisionen). Kommissionen överlämnade i april 1984 delbetänkandet (SOU 1984:24) En bättre information om kemiska produkter och i september 1984 huvudbetänkandet (SOU 1984:77) Kemikaliekontroll.

Huvudbetänkandet innehåller förslag till lag om kemiska produkter, förslag till lag om spridning av bekämpningsmedel och förslag om vissa nya tillämpningsförfattningar. Där redovisas också kommissionens förslag till tillsynsorganisation, finansiering m. m.

Betänkandena har remissbehandlats. De i propositionen framlagda förslagen bygger i huvudsak på kemikommisionens förslag jämte remissyttrandet.

I ett inledande avsnitt av propositionen redovisas regeringens syn på vissa allmänna utgångspunkter samt mål och principer för kemikaliekontrollen.

Att trygga alla människors rätt till en god livsmiljö är ett övergripande mål för miljöpolitiken. En sådan helhetssyn kräver att de miljöhot som äventyrar livsvillkoren för människor kan avvärjas. Därför måste miljöförstörelsen, var och i vilken form den än förekommer, hejdas och förstörd miljö så långt möjligt återställas.

Vi vet i dag att grundläggande förutsättningar för mänskligt liv på jorden kan hotas, om miljöförstörelsen får breda ut sig. Denna förstörelse



är i stor utsträckning en följd av mänsklig aktivitet. Det krävs en anpassning till de naturligt givna förutsättningarna, om detta hot mot människans existens skall kunna tillbakavisas. I dessa ansträngningar förblir vetenskap och teknik nödvändiga instrument för att finna lösningar på vitala samhällsproblem. Det är genom utnyttjandet av vetenskapens framsteg som vår kunskap om miljöproblemen växer. Ur det ökande vetandet skapas också förutsättningarna för åtgärder och problemlösningar.

Miljöförstörelsen vet inga nationsgränser. Miljöförstörelse i ett land påverkar ofta situationen i andra länder. Därför är det nödvändigt med ett vidgat och fördjupat internationellt samarbete för att finna gemensamma lösningar på många miljöproblem. Utmärkande för miljöförstörelsen är också att dess långsiktiga karaktär kan påverka situationen för kommande generationer. Det ger än större anledning till kraftfulla åtgärder på olika områden för att förebygga och förhindra miljöförstörelsen.

Flera av de mest besvärliga miljöproblemen i dagens samhälle kan hänföras till den stora användningen av kemikalier. I vårt land förekommer omkring 90 000 kemiska produkter. De flesta ämnen och produkter som nu används är otillräckligt undersökta från hälso- och miljösynpunkt.

I dagens samhälle kommer flertalet människor i sin dagliga tillvaro — på arbetsplatserna, i hemmen, i det fria — i kontakt med kemiska produkter av olika slag. Vi vet samtidigt att användningen av kemiska produkter har orsakat skador på människor och i naturen. Människan kan påverkas av de kemiska produkterna på olika sätt. Dels kan produkten påverka de människor som tillverkar den, använder den eller på annat sätt kommer i direkt kontakt med den, dels kan den nå människan via inandningsluft, dricksvatten, födoämnen m. m. Det finns anledning att se med särskild oro på sådana skadeverkningar som upptäcks först sedan det hälso- eller miljöfarliga ämnet använts en längre tid. Viktiga sådana exempel finns inom den yrkes- eller på annat sätt miljöbetingade cancer.

Samtidigt är det viktigt att understryka att den kemiska industrin har varit och alltjämt är av stor betydelse för vårt samhälle. Utvecklingen av nya kemiska ämnen och processer har gett oss bättre läkemedel, hjälpt oss att få bukt med skadeinsekter och växtsjukdomar, underlättat arbetet i hemmen, skapat nya material osv. Men samtidigt har användningen av vissa kemiska produkter skapat problem. Osäkerheten är stor om många av de kemiska ämnenas verkan på lång sikt. Vi vet bl. a. alltför litet om hur olika ämnen samverkar med varandra och med föroreningar.

Många människor känner i dag otrygghet och rädsla för skada och ohälsa på grund av kemikalieanvändningen. Även om åtgärder har vidtagits från samhällets sida för att förbättra kontrollen över kemikalieanvändningen, finns fortfarande behov av att förbättra kontrollen över utvecklingen på kemikalieområdet. Därför krävs en effektivisering och samordning av samhällskontrollen. För att se över den pågående verksamheten och lägga fram förslag till insatser för en förbättrad kontroll tillsatte

regeringen en kemikommission. Kommissionens uppdrag har varit att göra en samlad översyn av de problem för hälsa och miljö som den stora kemikalieanvändningen medför samt att föreslå sådana åtgärder att problemen kan motverkas.

#### *Mål och principer för kemikaliekontrollen m. m.*

Utskottet behandlar i detta avsnitt frågor om inriktningen och omfattningen av kemikaliekontrollen och tar i samband därmed upp motionsvis framförda avslagsyrkanden och alternativa förslag m. m. Vidare behandlas fristående motioner med mera övergripande synpunkter på kemikaliekontrollen och andra miljöfrågor.

Jordbruksministern anför i motsvarande avsnitt (prop. s. 11 ff.) bl. a. följande.

Målet för kemikaliekontrollen måste vara att förhindra skada på människor och miljö. Skadliga ämnen och produkter bör därför så långt som möjligt ersättas med mindre skadliga och helt ofarliga. Där användningen av ämnen som kan innebära risker för hälsa och miljö inte kan undvikas måste sådana åtgärder vidtas som gör hanteringen säker. För att kemikaliekontrollens mål skall nås är det viktigt att alla kemiska produkter som hanteras är väl utredda med avseende på sina effekter på hälsa och miljö. Lika angeläget är det att alla som hanterar kemiska produkter är tillräckligt informerade om skaderisker och förebyggande åtgärder så att de kan hantera produkterna på ett säkert sätt.

Ansvar för att kemikaliekontrollens mål uppnås måste enligt jordbruksministern i första hand ligga hos de företag som tillverkar, importerar, överlåter eller använder kemiska produkter. Myndigheternas huvuduppgift inom kemikaliekontrollen bör vara att se till att företagen gör vad som behövs för att undanröja och förebygga hälso- och miljörisker.

Det är angeläget att åtgärder för att förebygga skada vidtas så tidigt som möjligt. Mycket höga krav måste därför ställas på tillverkare och importörer. De skall genom sitt val av produkter samt genom utredningar och information om hälso- och miljörisker ge goda förutsättningar för en säker hantering hos dem som skall använda produkterna. Kontrollen av att tillverkarna och importörerna fullgör sin undersökningsskyldighet måste utvecklas.

En avgörande förutsättning för en fungerande kemikaliekontroll är att kunskapsnivån är tillräcklig i kemikaliehanteringsens alla led och hos ansvariga myndigheter.

De kemiska hälso- och miljöproblemen är i stor utsträckning internationella. I många fall kan de inte lösas utan internationellt samarbete. Ett utvecklat framtidsytande internationellt samarbete minskar riskerna för tekniska handelshinder till följd av nationell reglering. OECD har utgivit riktlinjer och rekommendationer inom kemikalieområdet som utgör goda

exempel på sådant samarbete. Beslut har fattats inom OECD om godkännande av testresultaten från andra länder där tester skett i överensstämmelse med OECD:s riktlinjer. Vidare har man kommit överens om bl. a. gemensamma riktlinjer för dokumentation som skall föregå introduktion av nya kemikalier. Arbete har nu påbörjats rörande kemikalier som redan existerar på marknaden. Det internationella samarbetet måste även i fortsättningen ges hög prioritet i myndigheternas arbete. Jordbruksministern vill särskilt understryka att samarbetet mellan de nordiska länderna bör vidareutvecklas.

I många fall räcker befintlig kunskap inte för att med någorlunda säkerhet avgöra om ett ämne har en viss misstänkt skadlig effekt eller inte. Enligt jordbruksministern bör man då så långt det är praktiskt möjligt tillämpa principen att ämnet räknas som om det hade den misstänkta skadliga effekten intill dess det finns tillräckliga skäl att anse att så inte är fallet.

Det är av stor betydelse för kemikaliekontrollen att en hög forskningskompetens upprätthålls och att en kvalificerad toxikologisk och epidemiologisk forskning, bl. a. vad gäller metodutveckling, bedrivs inom landet.

Yrkanden om avslag på förslaget till lag om kemiska produkter framförs i motionerna 3057 av Lars Werner m. fl. (vpk), 3061 av Einar Larsson m. fl. (c) och 3063 av Arne Andersson i Ljung m. fl. (m).

Avslagsyrkandet i den sistnämnda motionen gäller enligt ordalydelsen hela proposition 118. Utskottet behandlar yrkandet endast i samband med lagförslaget och förslaget om inrättande av en ny myndighet på kemikaliekontrollens område.

Avslagsyrkandet i vpk-motionen, som också innehåller utförliga andrahandsförslag om ändringar i lagförslaget, motiveras bl. a. med att den nya lagen inte innebär någon förbättring jämfört med gällande lag om hälso- och miljöfarliga varor (LHMV). Genom regeringens förslag riskerar man att allvarliga risker förbises eller att ett omfattande byråkratiskt krångel uppstår. Enligt c-motionen riskerar man att få en lagstiftning som på flera punkter innebär en försvagning jämfört med LHMV. I motion 3063 anförs bl. a. att en lagstiftning som enligt ordalydelsen omfattar praktiskt taget alla varor och produkter är meningslös eftersom den blir omöjlig att följa.

Utskottet anser att det framlagda förslaget till lag om kemiska produkter är väl ägnat att läggas till grund för ett riksdagsbeslut om ny lagstiftning på kemikaliekontrollens område. Med anledning härav avstyrker utskottet avslagsyrkandena i motionerna 3057 yrkande 3, 3061 yrkande 10 och 3063 yrkande 1. Utskottet återkommer i det följande till motionsyrkanden med krav på ändringar i lagen och med mera allmänna synpunkter på kemikaliekontrollen m. m. och får i samband därmed tillfälle att närmare kommentera innebörden av regeringsförslaget.

I motion 3057 (vpk) förordas att nuvarande och kommande utredningar på miljöområdet skall belysa konsekvenser av och samhällsliga kostnader för uteblivna satsningar på miljövårdsområdet. Den industriella produktionen bör styras av ekologisk kunskap, miljöengagemang, sparsamhet med resurser och omsorg om människor, djur och natur. Enligt c-motionen 3061 måste användningen av riskabla kemikalier minskas. En bättre hushållning med knappa resurser är nödvändig. Samhället måste ha en strategi för att få nödvändig överblick över kemikaliefloran så att produktkontrollen blir effektiv. Åtgärder mot redan existerande kemikalier måste prioriteras. Sistnämnda synpunkt framförs även i den fristående motionen 2244 (c).

I de fristående vpk-motionerna 2052 och 2616 tas upp vissa frågor om kemikaliekontrollen i vid bemärkelse. Enligt motion 2052 bör riksdagen hemställa om förslag hur samhället skall få en total överblick över riskfaktorerna i kemi- och platsamhället. Vidare yrkas förslag om former för demokratisk styrning av produktionen med inriktning på sparsamhet, hushållning och återanvändning av naturresurserna. Statliga myndigheter bör ges direktiv att vid "tillståndsgivning till varuproduktion" sätta hänsyn till hälsa, miljö och samhällsekonomi i första hand. En parlamentarisk beredning bör tillsättas med uppgift att analysera en ändrad inriktning av produktionen i enlighet med motionärernas önskemål.

I motion 2052 framförs även ett yrkande rörande produktregistret (yrkande 2). Detta behandlas i det följande under rubriken Produktregistret.

Enligt vpk-motionen 2616 bör en kartläggning göras så att landet kan indelas i riskzoner med avseende på farliga industrier och andra miljöfaktorer. Ökade forskningsinsatser krävs för att utröna miljögifters och industriföroreningars samband med fosterskador. Alla ämnen vilkas samband med fosterskador är klarlagt eller på starka grunder misstänkt bör stoppas. Kemikalieanvändningen bör avvecklas inom jordbruk och trädgårdsnäring och en kampanj för kemikaliefri odling genomföras. Bekämpningsmedel som inte är garanterat ofarliga får ej saluföras. Import av livsmedel som innehåller farliga ämnen bör stoppas.

Utskottet konstaterar till en början att de ovan redovisade motionerna får anses delvis tillgodosedda i de delar som mera direkt berör kemikaliekontrollen. Som framgår av jordbruksministerns uttalanden är ett mål för kemikaliekontrollen att förhindra skador på människor och miljö. Skadliga ämnen och produkter bör så långt möjligt ersättas med mindre skadliga och helt ofarliga (substitutionsprincipen). Även om det inte anges som ett uttryckligt mål att kemikalieanvändningen bör minska synes en prioritering av mindre skadliga produkter på sikt kunna leda till en sådan minskning. En effektivare samhällskontroll av kemiska hälso- och miljöproblem med bl. a. skärpta krav på tillverkare och importörer är enligt utskottets mening ett viktigt led i den allmänna miljöpolitiken. De skärpta

reglerna gäller i första hand introduktionen av nya produkter, men enligt propositionen (s. 23) bör även varor som redan existerar på marknaden bli föremål för uppmärksamhet.

Utskottet instämmer i vad jordbruksministern anfört om allmänna utgångspunkter samt mål och principer för kemikaliekontrollen och föreslår att motionerna 2244 yrkande 6 (c) och 3061 yrkande 14 (c) lämnas utan någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Övriga i förevarande avsnitt redovisade motionsyrkanden (samtliga vpk) berör bl. a. frågor om miljö- och resurspolitiken i stort, forskning, alternativa jordbruksmetoder m. m. Vidare framförs, som ovan redovisats, tämligen långtgående krav på samhällelig styrning och kontroll av produktionsapparaten. Utskottet vill i anslutning till dessa motioner erinra om att gällande riksdagsbeslut m. m. innebär att resursanvändning och samhällsplanering skall ske med utgångspunkt i en ekologisk grundsyn. Regeringen har i en lagrådsremiss med förslag till lag om hushållning med naturresurser bl. a. understrukit det angelägna i en god hushållning med landets naturresurser. I samband härmed behandlas också avvägningen mellan bevarandeintressen och andra, mera kortsiktiga intressen. I avbidan på den fortsatta prövningen av dessa frågor är utskottet inte berett att nu ställa sig bakom den i viss mån ensidiga intresseavvägning som förordas i motionerna 3057 yrkande 2 och 2052 yrkande 3. Utskottet anser det vidare varken lämpligt eller nödvändigt att riksdagen uttalar sig på ett sätt som är ägnat att binda direktiven till kommande utredningar i enlighet med yrkande 1 i motion 3057. Med hänsyn till de omfattande utredningar som gjorts av kemikommisionen rörande kemikalianvändningen och dess hälso- och miljörisker avstyrker utskottet yrkandena 1 och 6 i motion 2052 om ytterligare utredningar m. m. i ämnet.

I anslutning till kraven på vilka hänsyn som bör överväga vid "tillståndsgivning till varuproduktion" får utskottet erinra om att någon generell koncessionsplikt av det slag motionärerna synes förutsätta inte föreligger i svensk rätt. Prövningen av en nyetablerad produktionsenhet får i förekommande fall ske enligt tillämpliga bestämmelser i t. ex. miljöskydds-, hälsoskydds- och byggnadslagstiftningen. Av intresse är bl. a. 136 a § byggnadslagen, som innebär att regeringen prövar vissa anläggningar som är av väsentlig betydelse för hushållningen med energi, med träfiberåvara eller med landets samlade mark- och vattentillgångar. Med det anförda avstyrker utskottet motion 2052 yrkande 4.

I anslutning till förslagen i motion 2616 (vpk) om kartläggning av riskzoner och vissa forskningsinsatser (yrkandena 1 och 2) får utskottet erinra om att det åligger statens miljömedicinska laboratorium att bedriva långsiktig forskning samt undersökningsverksamhet m. m. inom den kemiska och fysikaliska miljömedicinen samt inom hälsoskyddet. Verksamheten är inriktad bl. a. på att fastställa hur faktorer i den yttre miljön påverkar befolkningens hälsotillstånd. Genom riksdagens forskningspoli-

tiska beslut år 1984 har den miljömedicinska forskningen förstärkts i flera avseenden. I anslutning till kravet på att ämnen med misstänkta eller klarlagda fosterskadande effekter stoppas (yrkande 3) bör påpekas att bestämmelserna i lagförslaget gör det möjligt att, liksom hittills, ingripa med förbud eller andra restriktioner mot en viss produkt. I specialmotive-ringen (s. 50) anges som exempel varor som på kortare eller längre sikt kan befaras vara cancerframkallande, fosterskadande eller ärftlighetsändran-de. Det kan tilläggas att det bl. a. i naturvårdsverkets regi bedrivs ett flertal forskningsprojekt som direkt eller indirekt berör sambandet mellan foster-skador och olika miljöfaktorer m. m.

Frågan om kemikalieanvändningen i jordbruket m. fl. näringar (yrkan-de 4 i motion 2616) har behandlats av riksdagen vid åtskilliga tillfällen under de senaste åren. Utskottet vill i detta sammanhang endast hänvisa till sitt betänkande JoU 1984/85:25 (p. 33) varav framgår bl. a. att skogs- och jordbrukets forskningsråd fått i uppdrag och tilldelats resurser för att lägga fram ett forskningsprogram för alternativa produktionsmetoder.

Användningen av bekämpningsmedel kommer, enligt vad som aviserats i propositionen, att kringgärdas med ytterligare föreskrifter (s. 27). Bl. a. anser jordbruksministern att registreringen av bekämpningsmedel bör tidsbegränsas till högst fem år, så att alla medel skall kunna omprövas från hälso- och miljöskyddssynpunkt. Statens naturvårdsverk kommer att få i uppdrag att i samarbete med lantbruksstyrelsen utarbeta förslag till åtgär-der för att förhindra onödigt användning av bekämpningsmedel.

Kravet i motion 2616 på förbud mot import av livsmedel som innehåller farliga ämnen är inte tillräckligt preciserat för att kunna utgöra underlag för någon riksdagens framställning. Frågan om kontroll av importerade livsmedel har nyligen behandlats i utskottets betänkande JoU 1984/85:21, till vilket här hänvisas. Det ankommer på statens livsmedelsverk att fast-ställa gränsvärden för förekomsten av s. k. främmande ämnen i livsmedel och kontrollera att importerade varor uppfyller kraven i enlighet härmed.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att motion 2616 yrkan-dena 1—4 lämnas utan vidare åtgärd.

#### **Tillämpningsområdet för den nya lagen, m. m.**

I den inledande paragrafen i förslaget till lag om kemiska produkter (LKP) anges att lagen är tillämplig på hantering och import av kemiska ämnen och beredningar (kemiska produkter). Lagens syfte är att förebygga att skador på människors hälsa eller i miljön förorsakas av kemiska äm-nens inneboende egenskaper.

Innebörden av begreppet kemiska produkter utvecklas i specialmotive-ringen (s. 39 f.) och i lagrådets yttrande (s. 57 f.). Begreppet har samma innebörd som i nu gällande lag om hälso- och miljöfarliga varor (LHMV). I olikhet med LHMV är den nya lagen inte begränsad till att gälla kemiska

produkter med hälso- och miljöfarliga effekter utan omfattar i princip alla kemiska produkter. I motsats till LHMV är LKP vidare inte begränsad till endast sådana hälso- och miljörisker som beror på kemiska eller fysikalisk-kemiska egenskaper hos ett ämne eller en beredning. Detta innebär i praktiken att t. ex. silikosrisker omfattas av lagen. LKP möjliggör också åtgärder mot ämnen som t. ex. vid spill leder till förhöjd halkrisk. Lagen skall dock inte tillämpas t. ex. vid miljöskada på grund av urlakning av ett i naturen förekommande ämne till följd enbart av naturliga processer. Rent mekaniska skador såsom att människor får skärsår av kemiska produkter kan inte heller bli föremål för ingripande enligt LKP. För att lagen skall vara tillämplig är det liksom enligt motsvarande lagstiftning i flera andra länder tillräckligt att den skadliga effekten uppstår genom att människor eller miljö utsätts för ämnet. Avsikten är att förebygga skaderisker som beror på ett kemiskt ämnes inneboende egenskaper. Det är riskerna som är förenade med exponering för kemiska grundämnen eller deras föreningar som omfattas av lagen. Lagen kan således tillämpas även på asbest, kvarts och andra mineraler som kan förorsaka hälsoskador vid exponering.

Enligt 1 § andra stycket LKP kan lagens bestämmelser om kemiska produkter göras tillämpliga även på varor som innehåller eller har behandlats med en sådan produkt, om det är påkallat från hälso- och miljöskyddssynpunkt.

När det gäller förutsättningarna för ingripande mot en viss produkt innebär regeringens uttalanden i anslutning till 1 § LKP att principen om den omvända bevisbördan liksom hittills skall gälla (s. 39 f.). Det innebär bl. a. att redan en på goda vetenskapliga grunder uppkommen misstanke om skaderisker utgör tillräcklig grund för ingripanden. En producent som vill marknadsföra en otillräckligt känd vara som han kan på vetenskapliga eller andra grunder anta vara farlig från hälso- eller miljöskyddssynpunkt måste beakta denna risk vid bedömning av om han skall marknadsföra varan eller inte. Myndigheterna behöver inte heller vänta med ett ingripande till dess några skador har inträffat. För att undgå förbud eller andra restriktioner måste en producent så långt det på vetenskapens ståndpunkt är möjligt bevisa att misstanken är ogrundad. Annars får han finna sig i att myndigheterna behandlar varan som hälso- och miljöfarlig. Den osäkerhet som i ett sådant fall kan råda rörande ett ämnes farlighet skall alltså inte gå ut över allmänheten utan drabbar den som vill marknadsföra varan i fråga.

Som utskottet redovisat i det föregående har i några följdmotioner yrkats avslag på förslaget till LKP bl. a. på grund av att lagen, till skillnad från LHMV, inte blir direkt tillämplig på varor som innehåller eller behandlats med en kemisk produkt. Sålunda yrkas i vpk-motionen 3057 (yrkande 4 — andrahandsyrkande) att begreppet kemisk produkt genomgående utbyts mot "hälso- och miljöfarlig vara". Enligt motionen bör

vidare lagen inledas med en portalparagraf som anger att syftet med lagen är att målmedvetet begränsa tillverkning, import och annan hantering av sådana varor. Principen om den omvända bevisbördan, liksom substitutionsprincipen, bör skrivas in i lagtexten.

Utskottet erinrar om att den föreslagna lagen, i likhet med LHMV, har karaktären av ramlag och att lagen för de flesta fall får ett konkret innehåll först genom de tillämpningsföreskrifter som meddelas. Enligt utskottets mening innebär den av regeringen valda systematiken inte någon försämring av förutsättningarna för en effektiv och heltäckande kontrollverksamhet. Genom att lagens tillämpningsområde vidgas på sätt som angetts ovan skapas tvärtom möjligheter att åstadkomma ett mera heltäckande kontrollsystem än som f. n. är möjligt. Utskottet tillstyrker regeringsförslaget i vad avser lagens tillämpningsområde och avstyrker motion 3057 yrkande 4 i motsvarande del.

Som tidigare anförts delar utskottet jordbruksministerns mening att syftet med kemikaliekontrollen bör vara att förebygga skador på människor och miljö. Vidare anser utskottet att principen om den omvända bevisbördan och substitutionsprincipen med tillräckligt eftertryck har slagits fast i motivtexten i propositionen. Utskottet ansluter sig till regeringens överväganden härvidlag och avstyrker yrkandena i motion 3057 att angivna principer skall anges i lagtexten.

Den nya lagens förhållande till viss annan lagstiftning regleras i 3 § lagförslaget. Enligt denna paragraf får regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer föreskriva att lagen om kemiska produkter skall tillämpas även på livsmedel, läkemedel och djurfoder om det behövs från hälso- eller miljöskyddssynpunkt.

Radioaktiva ämnen samt explosiva och brandfarliga varor omfattas av lagen i den mån det behövs för att förebygga andra hälso- eller miljöskador än sådana som omfattas av resp. speciallagstiftning.

Jordbruksministern tar i detta sammanhang (prop. s. 18) också upp förhållandet mellan LKP och marknadsföringslagen (1975:1418) och arbetsmiljölagen (1977:1160). Utskottet har ingen erinran mot regeringens förslag och överväganden i dessa avseenden. I anslutning till synpunkterna på marknadsföringslagens tillämpningsområde kan tilläggas att regeringen nyligen lagt fram en lagrådsremiss med förslag om ändring i denna lag. Förslaget innebär bl. a. att försäljningsförbud enligt 4 § marknadsföringslagen beträffande en farlig eller otjänlig produkt skall kunna riktas mot tidigare led än detaljistledet, dvs. mot tillverkare, importörer eller grossister.

#### **Krav på försiktighetsmått, undersökningar och produktinformation m. m.**

Bestämmelserna om skyldigheter vid hantering och import av kemiska produkter har samlats i 5–9 §§ lagförslaget.

Den som hanterar eller importerar en kemisk produkt skall enligt 5 §



vidta de åtgärder och iakttä de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att hindra eller motverka skada på människor eller i miljön. Eftersom LKP omfattar alla kemiska produkter och inte bara sådana som är hälso- och miljöfarliga, skall denna aktsamhetsregel alltid iakttas vid all hantering och import av kemiska produkter.

Särskilda krav ställs på tillverkare och importörer av kemiska produkter. Dessa åläggs i 6 § att genom egna undersökningar eller på annat sätt se till att det finns tillfredsställande utredning för bedömning av vilka hälso- eller miljöskador som en produkt kan orsaka.

Den som yrkesmässigt hanterar eller importerar en kemisk produkt skall ha tillgång till den kemiska och toxikologiska kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens omfattning och produktens egenskaper (7 §).

Särskilda bestämmelser om produktinformation och uppgiftsskyldighet rörande kemiska produkter finns i 8 och 9 §§. Informationsskyldigheten gäller alla som tillverkar, importerar eller överläter sådana produkter och skall fullgöras genom märkning på förpackningen eller på annat sätt.

Den lagstadgade produktinformation som enligt LKP skall åtfölja kemiska produkter skall, utöver vad som har kunnat föreskrivas med stöd av LHMV, kunna innehålla sådan produktinformation som inte är av ren varningskaraktär men som ändå är av betydelse från hälso- eller miljöskyddssynpunkt. Detta är en följd av att lagens tillämpningsområde inte är begränsat på motsvarande sätt som LHMV. Som exempel på information som här avses kan nämnas uppgifter om en varas identitet, tillverkarens eller importörens namn och resultatet av gjord bedömning. För brukaren är sådana uppgifter av betydelse även för produkter som leverantören inte anser hälso- eller miljöfarliga.

Uppgiftsskyldigheten enligt 9 § avser bl. a. uppgifter som samlas in till produktregistret (se nedan s. 26). Paragrafen är också avsedd att reglera skyldigheten att rapportera nya rön angående en produkt som har betydelse från hälso- och miljöskyddssynpunkt. Sådan skyldighet kan enligt propositionen (se s. 72) föreskrivas med stöd av det bemyndigande som paragrafen innehåller.

Ändringsyrkandena i motion 3057 yrkande 4 delvis (vpk) tar bl. a. sikte på tillverkarens skyldigheter i fråga om avfallet från kemiska produkter och på uppgiftsskyldigheten. Enligt motionen bör i 7 § anges att tillverkaren redan vid produktutvecklingen ansvarar för att avfallet kan omhändertas på ett säkert sätt. I 8 § bör anges att produktinformation skall avse alla kemiska ämnen och beredningar. Av ordalydelsen i 9 § bör direkt framgå att nya rön skall rapporteras utan anmaning.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag i fråga om försiktighetsmått, undersökningsskyldighet och produktinformation. Som jordbruksministern anför bör bedömningsunderlaget för nya kemiska produkter omfatta också överväganden om hur avfallet skall tas om hand på ett säkert sätt (prop. s. 23). Utskottet anser det inte nödvändigt att denna princip kommer

till uttryck i lagtexten. I enlighet härmed avstyrker utskottet motion 3057 yrkande 4 såvitt avser tillverkarens ansvar för produktavfallet. Motionen avstyrks även vad beträffar produktinformation och rapportering av nya rön.

### Produktregistret

Enligt motion 3057 (vpk) måste tillverkare och importörer åläggas att rapportera alla uppgifter som samhället behöver för kemikaliekontrollen. Rapporterna kan utnyttjas för att bygga upp ett fullständigt produktregister som skall göras tillgängligt för alla som så önskar. I motion 3061 (c) anförs att ett fullständigt produktregister måste byggas upp på sikt. Registret bör ha en självständig och fristående ställning gentemot den nya kontrollmyndigheten. Det bör stå till förfogande för alla centrala, lokala och regionala myndigheter som i sin verksamhet är beroende av uppgifter om kemiska produkter.

Yrkanden om ett fullständigt och öppet produktregister framförs även i vpk-motionerna 2052 yrkande 2 och 2260 yrkande 2.

Utskottet erinrar om att regeringen i februari 1983 gav produktkontrollnämnden i uppdrag att fortsätta uppbyggnaden av produktregistret. Genom detta s. k. tredje steg i registeruppbyggnaden kommer information att fås främst om de produkter som producenterna själva har bedömt som hälsofarliga.

Utskottet delar jordbruksministerns bedömning att frågan om en fortsatt utbyggnad av produktregistret bör prövas av regeringen på grundval bl. a. av de erfarenheter som vinnas av utbyggnaden av det tredje steget. Yrkandena i motionerna 3057 och 3061 om registrets fortsatta uppbyggnad bör i enlighet härmed inte föranleda någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Vad beträffar produktregistrets administration kan utskottet för sin del inte se någon fördel i att registret, enligt motion 3061, skulle ges en fristående ställning gentemot den nya kontrollmyndigheten.

I anslutning till önskemålen om produktregistrets tillgänglighet för olika intressenter får utskottet anföra följande.

Verksamheten vid produktregistret omfattas av sekretessbestämmelserna i 8 kap. 6 § sekretesslagen (1980:100). Enligt denna paragraf gäller sekretess, i den utsträckning regeringen föreskriver det, för uppgift om enskilda affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsverksamhet, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs. Regeringen kan för särskilt fall förordna om undantag från sekretessen om den finner det vara av vikt att uppgiften lämnas.

I sekretessförordningen (1980:657) har regeringen med stöd av 8 kap. 6 § sekretesslagen föreskrivit att sekretess gäller för utredning, tillståndsgivning och tillsyn enligt LHMV. Sekretessen gäller dock inte beslut i ärenden.

Vid tillämpningen av sekretesslagen är de fackliga organisationerna jämställda med andra enskilda, dvs. fysiska personer eller juridiska personer som inte är myndigheter.

Myndigheter har i princip fri tillgång till samtliga uppgifter i produktregistret.

Av det anförda framgår att frågan om produktregistrets tillgänglighet för utomstående är reglerad i gällande författningar. Utskottet vill, i överensstämmelse med vad som anförts i propositionen om uppgiftsskyldighet m. m., understryka att det i första hand bör åligga vederbörande företag att se till att allmänheten resp. de anställda i företaget får tillgång till de nödvändiga uppgifterna (prop. s. 29). Som jordbruksministern anförts bör kraven på tillförlitlig information till bl. a. dem som hanterar en produkt tillgodoses inom ramen för regeringens förslag om produktinformation, (se ovan s. 25). Med det anförda föreslår utskottet att motionerna 3057 yrkande 9 och 3061 yrkande 6, båda i återstående delar, inte föranleder någon vidare åtgärd. Motsvarande gäller motionerna 2052 yrkande 2 och 2260 yrkande 2.

Enligt motion 3063 yrkande 3 (m) bör i fråga om det svenska produktregistret eftersträvas en anpassning till EG:s produktregister. Enligt motionen vore det en fördel om EG:s register kunde anlitas av svenska kontrollmyndigheter m. fl. En ökad samordning skulle förenkla och förbilliga vårt eget kontrollarbete.

Utskottet vill såvitt avser samordningsfrågor hänvisa till att det i propositionen görs flera uttalanden om det nödvändiga i att problemen inom kemikaliekontrollen blir föremål för internationellt samarbete. Detta samarbete måste enligt jordbruksministern ges hög prioritet. Utskottet utgår från att syftet med motion 3063 yrkande 3 kan tillgodoses utan något särskilt uttalande från riksdagens sida. I sammanhanget vill utskottet också hänvisa till vad som anförts nedan om samarbete med EG i frågor rörande förhandsgranskning.

### **Förhandsgranskning m. m.**

Enligt 10 § lagförslaget får som villkor för hantering och import av en kemisk produkt föreskrivas skyldighet att göra förhandsanmälan. Jordbruksministern påpekar i propositionen (s. 27) att en förhandsgranskning av bekämpningsmedel redan förekommer i form av registrering. Ett system för förhandsgranskning bör nu införas såvitt gäller kemiska produkter i allmänhet. Beslut om utformningen av de svenska reglerna bör enligt jordbruksministern fattas sedan vissa pågående diskussioner med EG om samordning m. m. avslutats.

Enligt motion 3058 yrkande 2 (fp) bör reglerna om förhandsanmälan överensstämma med det inom EG tillämpade systemet.

Också i motion 2260 yrkandena 1a och b (vpk) framförs yrkanden

rörande samordningen mellan Sverige och EG i fråga om ett system för förhandsgranskning. Motionärerna föreslår, med hänvisning till kemikommisionens betänkande, att ämnen som är nya för Sverige men ej för EG omfattas av samma dokumentationskrav som övriga nya ämnen. Detta alternativ har i kommissionens betänkande rubricerats som "nivå 1" (SOU 1984:24 s. 66 f.). Om en nedre volymgräns i anslutning till förhandsgranskning skall tillämpas bör man enligt motionen utgå från en faroklassindelning av den typ som tidigare gällt för hälsofarliga varor.

I motion 537 av Pär Granstedt m. fl. (c) hemställs om regler som ger produktkontrollnämnden möjlighet att behovspröva nya kemiska ämnen. Av motiveringen framgår att motionärerna syftar till att begränsa antalet nya kemiska produkter som testas på djur. För många av dessa produkter gäller obligatoriska krav på toxicitetstest m. m. på djur. Ett sätt att minska dessa, ofta plågsamma, djurförsök vore enligt motionen att införa behovsprövning. Nya preparat skulle därvid i princip godkännas för registrering endast om sökanden kunde visa att det nya preparatet tillfredsställde ett "inte tidigare tillfredsställt behov".

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om införande av ett system för förhandsgranskning. Som jordbruksministern anför är det angeläget att få till stånd ett nära samarbete med EG om förhandsgranskningen. Propositionens uttalanden på denna punkt (s. 27—28) får anses ägnade att tillgodose yrkande 2 i motion 3058. Motionen bör i denna del inte föranleda någon vidare åtgärd.

I anslutning till motion 2260 vill utskottet framhålla att samarbetet med EG givetvis kommer att innefatta överväganden om vilken dokumentationsnivå som kan anses nödvändig för produkter som är nya för Sverige men inte för EG och vice versa. I enlighet med propositionens förslag bör det ankomma på regeringen att utforma detaljföreskrifter om förhandsgranskningen och om dokumentationskrav för olika typer av produkter m. m. Utskottet föreslår med det anförda att motion 2260 yrkandena 1 a och b inte föranleder någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Vad beträffar försöksdjursfrågan har utskottet vid flera tillfällen understrukit det angelägna i att användningen av försöksdjur så långt möjligt kan begränsas och en övergång till andra forskningsmetoder stimuleras (se bl. a. JoU 1983/84:12). Enligt 1978 års riksdagsbeslut (JoU 1978/79:5) skall en särskild myndighet, centrala försöksdjursnämnden, särskilt verka för en minskad användning av försöksdjur, bl. a. genom att främja utvecklingen av alternativa metoder. För detta ändamål har nämnden tillförts successivt ökande budgetmedel.

Utskottet vill i detta sammanhang också hänvisa till vissa uttalanden i propositionen om förhandsgranskning m. m. av bekämpningsmedel (s. 27). Enligt jordbruksministern bör en viss behovsprövning tillämpas så till vida att behovet av den avsedda bekämpningsåtgärden bör prövas vid

registreringen. Därvid bör dock i och för sig likvärdiga preparat få användas. Det förhållandet att andra likvärdiga preparat redan finns registrerade får alltså inte utgöra tillräcklig grund för att avslå en ansökan om registrering.

Det bör i sammanhanget tilläggas att frågor som rör kosmetiska och hygieniska preparat liksom hittills avses bli behandlade av socialstyrelsen (prop. s. 81). Styrelsen utreder på regeringens uppdrag för närvarande frågan om nya märkningsbestämmelser för sådana produkter. I lagutskottet har nyligen behandlats närliggande frågor som innehållsmärkning av kosmetiska produkter (LU 1984/85:39). Lagutskottet föreslår att riksdagen ger regeringen till känna vad i betänkandet anförts om kraftfulla insatser för att få till stånd en deklaration på kosmetiska och hygieniska produkter med angivande av om preparatet eller någon av dess beståndsdelar testats på djur. I motiveringen (s. 16) anför lagutskottet bl. a. följande.

Mot bakgrund av det anförda och med beaktande av att det här inte är fråga om produkter som har ett viktigt medicinskt intresse anser utskottet att det är angeläget att man söker få till stånd en begränsning av djurtesterna och en övergång till andra testmetoder. Ett verksamt medel härvidlag skulle enligt utskottets mening kunna vara införandet av obligatoriska uppgifter på varuförpackningarna om använda djurtester. Produkter med uppgifter om verkställda djurtester skulle kunna medföra ett köpmotstånd som i sin tur skulle kunna påverka producenterna att använda alternativa testmetoder. Sådana metoder finns också redan tillgängliga på marknaden.

Med hänvisning till ovannämnda uttalanden och riksdagsbeslut m. m. — vilka delvis ligger i linje med motionärernas önskemål om minskning av djurförsöken — föreslår utskottet att motion 537 inte föranleder någon vidare åtgärd från riksdagens sida.

### **Myndighetsorganisation m. m. på kemikaliekontrollens område**

#### *Organisation, lokalisering m. m.*

Regeringens förslag i detta avsnitt innebär sammanfattningsvis bl. a. följande.

En ny fristående myndighet, *kemikalieinspektionen*, inrättas. Kemikalieinspektionen ersätter produktkontrollnämnden, men får också andra uppgifter. Produktkontrollnämnden upphör i och med att kemikalieinspektionen bildas.

Kemikalieinspektionen skall bl. a. svara för:

- tillsyn enligt lagen om kemiska produkter av tillverkare, importörer och andra leverantörer av kemiska produkter,
- utarbetande av föreskrifter och allmänna råd om t. ex. produktundersökningar och produktinformation,
- registrering av bekämpningsmedel samt annan förhandsgranskning.

- utredningsverksamhet avseende kemiska produkters hälso- och miljörisker, sammanställningar och dokumentation avseende användningen av kemiska produkter samt framtagande av underlag i övrigt för planering och prioritering av olika myndigheters arbete,
- drift och utveckling av produktregistret,
- informationsservice till övriga myndigheter på kemikalieområdet,
- stöd till regionala och lokala tillsynsorgan,
- information till bl. a. företag och allmänhet,
- internationellt samarbete på kemikaliekontrollens område.

När det gäller ansvarsfördelningen mellan myndigheterna anför jordbruksministern att naturvårdsverket, arbetarskyddsstyrelsen och socialstyrelsen liksom hittills får viktiga uppgifter inom kemikaliekontrollen.

Naturvårdsverket övertar ansvaret för de frågor av särskild betydelse för den yttre miljön som ålegat produktkontrollnämnden. Naturvårdsverkets bibliotek blir ansvarsbibliotek inom miljövårdsområdet.

Socialstyrelsen får också enligt lagen om kemiska produkter myndighetsansvaret för kosmetiska och hygieniska preparat.

Föreskrifter meddelas om regelbundet samråd mellan berörda myndigheter.

Ett rådgivande organ för toxikologiska frågor, med namnet toxikologiska rådet, knyts till kemikalieinspektionen. Rådet skall bl. a. verka för en hög vetenskaplig standard i myndigheternas riskanalyser och en samordning av dessa.

Vad beträffar kemikalieinspektionens organisation och uppbyggnad m. m. innebär förslaget att huvuddelen av resurserna vid naturvårdsverkets produktkontrollbyrå och vid enheten för toxikologisk informationsservice vid Karolinska institutet förs över till kemikalieinspektionen, vilket motsvarar 40 resp. 10 årsarbetskrafter. Myndigheten tillförs därutöver nu nya resurser motsvarande 15 årsarbetskrafter.

En särskild organisationskommitté tillsätts för att närmare överväga kemikalieinspektionens organisation och lokalisering m. m.

Som inledningsvis angetts har i motion 3063 (m) yrkats avslag på förslaget om inrättande av en ny kemikaliemyndighet.

I följdmotioner från s, c, fp och vpk anför synpunkter och krav på den nya myndighetsorganisationen. Enligt motion 3057 (vpk) bör minst en fördubbling ske av kemikalieinspektionens resurser. Vidare anförts att det är olämpligt att samla både kontroll- och tillståndsfunktioner hos en och samma myndighet. Utredning föreslås om att kontrollorganen befrias från företagsekonomiska hänsynstaganden m. m. Den toxikologiska informationsservicen (Tox-Info) bör bibehållas vid Karolinska institutet.

Yrkanden om oförändrad organisation för Tox-Info framförs även i motionerna 3058 (fp), 3059 (s) och 3061 (c).

I centerpartiets motion 3061 yrkas vidare att den nya myndigheten får

större resurser och kompletteras med kvalificerade handläggare på regional nivå (kemikalieinspektörer). Styrelsen för kemikalieinspektionen bör enligt motionen ges politisk sammansättning och representera riksdag, landsting och kommuner. Myndigheten bör lokaliseras till Örebro, där en viss koncentration av miljöstörande industri förekommer. Myndighetens verksamhet bör utvärderas efter fem år. Ett toxikologiskt råd bör inrättas med mera precisa och konkreta arbetsuppgifter än vad som föreslagits i propositionen. Särskilda krav bör enligt motionen ställas på forskning och utveckling inom toxikologin. Det är angeläget att den toxikologiska bedömningen görs av forsknings- och utvecklingsenheter som är fristående från kemikaliemyndigheterna.

Utskottet anser i likhet med jordbruksministern att det är viktigt att myndighetsorganisationen är uppbyggd så att samhället får en samlad överblick över skaderiskerna i samband med kemikaliehanteringen och så att en samordnad kontroll av kemikalieanvändningen uppnås. Genom att en fristående kemikaliemyndighet inrättas skapas förutsättningar för en effektivisering och samordning av kemikaliekontrollen. Utskottet tillstyrker förslaget om inrättande av en ny myndighet, benämnd kemikalieinspektionen, med det ansvarsområde som anges i propositionen. I enlighet härmed avstyrks motion 3063 yrkande 1 i motsvarande del.

Vad beträffar resursbehovet är det enligt utskottets mening nödvändigt att samhällets resurser för kemikaliekontroll koncentreras till de områden och de frågor där de kan användas på ett så effektivt sätt som möjligt. Som framgår av propositionen har det i samband med övervägandena om kemikalieinspektionens resursbehov förutsatts att vissa administrativa tjänster kan köpas in utifrån. Utskottet avstyrker yrkande 5 i motion 3057 om ökade resurser till kemikalieinspektionen.

Det är angeläget att den nya myndigheten bl. a. får tillgång till den toxikologiska kompetens som representeras av den toxikologiska informationsservicen vid Karolinska institutet. Regeringen har utförligt angett skälen till den föreslagna överflyttningen av Tox-Info (prop. s. 85—88) och utskottet ansluter sig till regeringens överväganden härvidlag. Det bör påpekas att ett bifall till motionsyrkandena om oförändrad organisation vad beträffar Tox-Info skulle innebära att den nya myndigheten gick miste om tio årsarbetskrafter. De motionärer som samtidigt anser att kemikalieinspektionens resurser bör ökas har inte närmare gått in på vare sig finansieringen av dessa ökade resurser eller hur myndigheten i övrigt skall få tillgång till nödvändig toxikologisk kompetens. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 3057 yrkande 10, 3058 yrkande 3, 3059 samt 3061 yrkande 8.

Yrkande 3 i motion 3061 om en utvärdering av kemikalieinspektionens verksamhet avstyrks av utskottet med hänvisning till jordbruksministerns uttalande (prop. s. 88) att de nya arbetsformerna inom kemikaliekontrollen bör prövas efter en tvåårsperiod.

När det gäller myndighetens lokalisering, styrelsens organisation m. m. kommer hithörande frågor, som ovan anförts, att närmare övervägas av en särskild organisationskommitté. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet även yrkande 1 i motsvarande del och yrkande 4 i motion 3061. Förslagen i c-motionen om ett toxikologiskt råd och om forskning och utveckling inom toxikologin är enligt utskottets mening i stor utsträckning tillgodosedda genom de uttalanden i propositionen som redovisats ovan. Det toxikologiska rådet skall enligt jordbruksministern ha till uppgift att verka för en hög vetenskaplig standard i myndigheternas riskanalyser och för en samordning av dessa. De arbetsuppgifter som enligt motion 3061 skulle prioriteras — bl. a. undersökning av existerande kemiska ämnen eller ämnesgrupper — torde enligt utskottets mening i första hand få anses som myndighetsuppgifter och bör därmed åvila kemikalieinspektionen snarare än toxikologiska rådet. Det kan tilläggas att jordbruksministern i ett inledande avsnitt i propositionen (s. 13) anført att det är av stor betydelse för kemikaliekontrollen att en hög forskningskompetens upprätthålls och att en kvalificerad toxikologisk och epidemiologisk forskning, bl. a. vad gäller metodutveckling, bedrivs inom landet. Med det anförda föreslår utskottet att yrkandena 5 och 9 i motion 3061 lämnas utan vidare åtgärd.

Frågan om kemikaliekontrollen i ett regionalt och lokalt perspektiv behandlas i propositionen på s. 82. Bl. a. anføres att de centrala myndigheterna bör ha kompetens och resurser för att kunna ge regionala och lokala myndigheter tillräckligt sakstöd. För yrkesinspektionen och länsstyrelserna bör även fortsättningsvis det arbete som är knutet till arbetarskyddsstyrelsens och naturvårdsverkets arbetsområden vara de centrala uppgifterna. Nu angivna regionala organ förutsätts också vara tillsynsmyndigheter enligt den nya lagen inom sina resp. ansvarsområden. Miljö- och hälsoskyddsnämnderna bör liksom hittills svara för den omedelbara tillsynen inom kommunen. Stöd till berörda regionala och lokala tillsynsmyndigheter, t. ex. genom allmänna råd och information, är en naturlig uppgift för kemikalieinspektionen och övriga berörda centrala myndigheter, var och en inom sitt ansvarsområde.

Jordbruksministern erinrar om att de yrkesmedicinska klinikerna har en viktig roll beträffande information och rådgivning till dem som är verksamma i det lokala arbetsmiljöarbetet i företagen samt inom företagshälsövården. Detta gäller både hanteringsinriktade frågor och frågor om ämnens inneboende egenskaper. Klinikerna förenar hög kompetens med en decentraliserad verksamhet. Det är angeläget att klinikerna fortsätter att utveckla sin informations- och rådgivningsverksamhet.

Utskottet föreslår med hänvisning till dessa uttalanden att yrkande 2 i motion 3061 om en decentraliserad organisation lämnas utan vidare åtgärd.

I vpk-motionen 3057 (yrkandena 6 och 8) förs fram vissa principiella



synpunkter på kemikaliekontrollen. Utskottet vill i anslutning härtill erinra om att det inte är någon nyhet på förvaltningsrättens område att sådana funktioner som tillsyn, kontroll och tillståndsgivning ombesörjs av en och samma myndighet. En motsatt ordning för kemikaliekontrollens del skulle bl. a. innebära att befintliga resurser för toxikologiska bedömningar och utredningar splittrades på flera myndigheter. Det måste för övrigt påpekas att vid sidan av kemikalieinspektionen flera andra myndigheter liksom hittills får viktiga uppgifter inom kemikaliekontrollen. Till dessa hör t. ex. naturvårdsverket, arbetskyddsstyrelsen och socialstyrelsen. Utskottet avstyrker med det anförda yrkande 6 i motion 3057.

Utskottet är inte heller berett att biträda yrkande 8 i samma motion om ytterligare utredning med inriktning på att kontrollorganen befrias från företagsekonomiska hänsyn i sin verksamhet. Liksom hittills bör kemikaliekontrollen göras med utgångspunkt i en intresseavvägning där bl. a. nyttan av en kemisk produkt vägs mot dess risker för miljö och hälsa.

En närliggande organisationsfråga tas upp i flera motioner i form av förslag om inrättande av ett departement för miljöfrågor. Yrkanden härom framförs i vpk-motionerna 3057 och 2054 samt i fp-motionerna 3058 och 370.

Vid behandlingen av liknande motioner har utskottet, senast hösten 1984, erinrat om att departementsindelningen är en praktisk-organisatorisk fråga som det ankommer på regeringen att ta ställning till (JoU 1984/85:8). Riksdagens uppgift är att styra politikens innehåll men inte att besluta om regeringsarbetets organisation. Utskottet finner inte anledning till ändrat ställningstagande i denna fråga och avstyrker således motionerna 3057 yrkande 7, 3050 yrkande 1, 370 yrkande 2 och 2054 yrkande 1.

I motion 3062 av Börje Hörnlund och Karin Israelsson (båda c) anförts att det vid universitetet i Umeå finns hög kompetens främst inom kemiområdet men även inom biokemi, ekologi, miljö- och yrkesmedicin m. m. Dessa resurser bör enligt motionen kompletteras med toxikologisk expertis. Härigenom kan ett underlag skapas för att inrätta ett miljöforskningscentrum vid universitetet i Umeå. Motionen utmynnar i ett yrkande att regeringen ger UHÄ och universitetet i uppdrag att forma ett sådant miljöforskningscentrum. Vidare yrkas, utan närmare precisering, att riksdagen "ställer erforderliga medel till förfogande" så att kvalificerad toxikologisk kompetens kan tillföras detta centrum.

Utskottet vill framhålla att uppbyggnaden av kunskaper och forskar-kompetens inom ett visst ämnesområde är en långsiktig process som bl. a. styrs av sådana faktorer som forskarrekrytering, ämnesinriktning och tillgång till kompetenta handledare. Härav följer bl. a. att riksdagen på forskningens område bör svara för mera övergripande bedömningar, grundade på utredning och förslag som tillkommit genom t. ex. högskolans och forskningsrådets medverkan. Utskottet har i överensstämmelse härmed inte ansett sig böra ställa sig bakom förslag som innebär att riksdagen bör

direkt styra resurser till en viss högskola eller en viss ort. Med det anförda avstyrker utskottet motion 3062.

### *Finansieringsfrågor*

Enligt jordbruksministern bör kemikalieinspektionens verksamhet finansieras genom avgifter. Avgiften avses i princip motsvara den faktiska kostnaden för myndighetens verksamhet. Genom bestämmelsen i 18 § LKP bemyndigas regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer att lämna föreskrifter om sådana avgifter. I propositionen (s. 90—91) redovisas hur avgiftssystemet kommer att utformas. En allmän produktavgift tas ut för varje produkt som är anmäld till produktregistret. Avgiften bör tas ut årligen för att täcka kostnaderna för den löpande verksamheten varvid en rörlig kredit bör kunna disponeras för att klara eventuella likviditetsproblem. Med utgångspunkt i en preliminärt beräknad årlig kostnad för kemikalieinspektionens verksamhet exkl. bekämpningsmedelskontrollen och i antalet produkter som för närvarande är anmälda till registret, nämligen ca 80 000 stycken, har jordbruksministern beräknat att den årliga avgiften skulle behöva uppgå till ca 400 kr. för varje anmäld produkt upp till ett antal av 200 och därefter till ca 50 kr. per produkt.

Enligt yrkande 7 i motion 3061 bör varje anmäld produkt beläggas med en hög avgift som senare kan reduceras till en expeditionsavgift, när företaget lämnat fullständig information om produkten i fråga. Själva myndighetsutövningen i kemikalieinspektionen bör enligt motionen finansieras med statliga medel.

Utskottet anser för sin del att det i propositionen förordade avgiftssystemet har stora fördelar bl. a. från administrativ synpunkt. Genom att avgiften differentieras i förhållande till antalet produkter torde den inte bli oskäligt betungande för de berörda företagen. Utskottet ansluter sig till regeringens överväganden i denna fråga och avstyrker motion 3061 yrkande 7.

Utskottet finner inte tillräckliga skäl föreligga för bifall till yrkande 4 i motion 3058 om en samlad utvärdering av miljöavgifterna m. m. Yrkandet avstyrks.

### **Spridning av bekämpningsmedel**

Spridning av bekämpningsmedel mot lövsly regleras för närvarande genom lagen (1983:428) om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark. I övrigt finns generella bestämmelser om spridning av bekämpningsmedel i KHMV. Föreskrifterna har meddelats av regeringen med stöd av de allmänna bestämmelserna i LHMV om försiktighetsmått m. m. Med stöd av bemyndigande i KHMV har också produktkontrollnämnden

i kungörelse om spridning av bekämpningsmedel (SNFS 1984:2, PK:19) utfärdat ytterligare föreskrifter för spridning av bekämpningsmedel.

Enligt propositionen bör lagen om kemiska produkter vara tillämplig för spridning av bekämpningsmedel. Undantag bör liksom nu göras endast i fråga om bekämpning av lövsly. I fråga om sådan bekämpning bör således gällande lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark behållas.

Utskottet delar uppfattningen att gällande lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark bör bibehållas och avstyrker yrkande 2 i motion 3063 (m) om upphävande av denna lag.

Jordbruksministern anför under detta avsnitt vidare bl. a. att kravet på att minska hälso- och miljöriskerna med bekämpningsmedel gör det angeläget att förhindra sådan användning av bekämpningsmedel som kan avvaras utan betydande ekonomisk olägenhet. Det bör ytterligare utredas hur detta på ett effektivt sätt kan åstadkommas. Jordbruksministern avser därför att föreslå regeringen att ge statens naturvårdsverk i uppdrag att i samarbete med bl. a. lantbruksstyrelsen utarbeta förslag till åtgärder för att förhindra onödigt användning av bekämpningsmedel. I första hand torde därvid rådgivning och information komma i fråga. I den mån särskilda föreskrifter också kan behövas bör de meddelas med stöd av de bemyndiganden som den nya lagen om kemiska produkter föreslås innehålla.

Vid spridning av bekämpningsmedel över åkermark från luften kan avdrift av preparat medföra oavsiktlig spridning till bebyggelse, friluftsområden, sjöar och vattendrag m. m. Risken för att omgivningen ofrivilligt kommer i kontakt med bekämpningsmedel torde vara betydligt större vid spridning över jordbruksmark än över skogsmark, eftersom spridningen över skogsmark som regel sker långt från bebyggda områden. Erfarenheten har visat att skyddszoner inte alltid är tillräckliga för att undvika de olägenheter som flygspridningen av bekämpningsmedel över jordbruksmark kan medföra. Spridning av bekämpningsmedel från luften över annan mark än skogsmark bör därför enligt jordbruksministern i princip förbjudas. Han avser därför att föreslå regeringen att som villkor för spridning av bekämpningsmedel skall gälla att spridningen inte sker från luften. Vissa undantag från förbudet bör kunna medges, t. ex. för vissa epidemiartade angrepp av skadegörare som inte kan bekämpas på annat sätt och då bekämpning från marken på grund av markförhållandena är omöjlig.

Med hänsyn till den roll utrustningen spelar då det gäller att minska riskerna vid spridning av bekämpningsmedel anser jordbruksministern att det finns skäl att också med stöd av lagen om kemiska produkter som ett villkor kräva att sprututrustningen eller delar av den skall vara godkänd.

I motion 3061 yrkande 11 (c) föreslås ett riksdagsuttalande av innebörd att flygbesprutning av åkermark i princip bör förbjudas. Motionen är i denna del tillgodosedd genom de ovan redovisade övervägandena om

spridning av bekämpningsmedel från luften, till vilka även utskottet ansluter sig. Motionsyrkandet påkallar således ingen vidare åtgärd från riksdagens sida.

### **Vissa avfallsfrågor, m. m.**

För riksdagens kännedom tar jordbruksministern i detta sammanhang upp några frågor som rör behandlingen av det miljöfarliga avfallet, nämligen kommunalt renhållningsmonopol och åtgärder mot de miljöfarliga batterierna. Utskottet behandlar i samband härmed, utöver hithörande följdmotioner, ett antal fristående motioner om behandlingen av miljöfarliga batterier.

#### *Kommunalt renhållningsmonopol m. m.*

I proposition 1975:32 om återvinning och omhändertagande av avfall förordades att kommunalt renhållningsmonopol successivt skulle införas för miljöfarligt avfall efter samråd med berörda kommuner. Efter åtagande av kommunerna har regeringen nu enligt 4 § renhållningsförordningen (1979:904) föreskrivit om monopol för miljöfarligt avfall i ca 120 av landets 284 kommuner.

Det är enligt jordbruksministern angeläget att avfallshanteringen i sin helhet blir föremål för samhällets insyn och kontroll. Eftersom SAKAB numera tar emot allt miljöfarligt avfall, kan det inte finnas något hinder för kommunerna att tillämpa det kommunala renhållningsmonopolet också för miljöfarligt avfall. Jordbruksministern biträder därför kommissionens förslag att kommunalt renhållningsmonopol för miljöfarligt avfall införs i samtliga kommuner från den 1 januari 1986.

Utskottet har ingen erinran mot regeringens överväganden i denna del.

Enligt motion 3058 yrkande 6 (fp) bör riksdagen i ett uttalande slå fast att regeringen har det övergripande ansvaret för åtgärder som hör samman med omhändertagande och återvinning av miljöfarligt avfall.

Utskottet erinrar om att 1975 års riksdagsbeslut om avfallsbehandlingen m. m. innebar att samhället tog över det organisatoriska ansvaret för det slutliga omhändertagandet av miljöfarligt avfall. I samband härmed bemyndigades regeringen att meddela föreskrifter om kommunalt renhållningsmonopol för sådant avfall. Det faktum att kommunalt renhållningsmonopol nu föreslås gälla i de kommuner som ännu inte åtagit sig denna uppgift innebär självfallet inte någon ändring av den grundläggande ansvarsfördelningen på hithörande område. Regeringen har liksom hittills möjlighet att med stöd av givna bemyndiganden lämna närmare föreskrifter om avfallshanteringen. Bemyndigandet förutsätter givetvis att regeringen har en övergripande kontroll över hithörande frågor. Yrkande 6 i

motion 3058 påkallar således enligt utskottets mening ingen särskild åtgärd från riksdagens sida.

### *Åtgärder mot miljöfarliga batterier*

På s. 35—38 i propositionen redovisas regeringens överväganden angående åtgärder mot miljöfarliga batterier. Jordbruksministern redogör härvid för frågans tidigare behandling i riksdagen och för ett av statens naturvårdsverk upprättat förslag till handlingsprogram, vilket remissbehandlats. Sammanfattningsvis innebär regeringens överväganden i detta avsnitt att batteribranschen bör ges möjlighet att välja de lämpligaste lösningarna för att så långt möjligt minska utsläppen till miljön från hanteringen av miljöfarliga batterier. I sammanhanget anges vissa målsättningar i fråga om minskade utsläpp av tungmetaller m. m. Det förutsätts att branschen hos naturvårdsverket närmare redovisar hur de angivna målen skall uppfyllas. Det bör därefter ankomma på verket att överväga vilka åtgärder från samhällets sida som kan behövas för att säkerställa att den eftersträlvade utsläppsminskningen skall kunna genomföras. I det fall målen inte uppnås med nu redovisade åtgärder får enligt jordbruksministern frågan om ytterligare regleringar tas upp till ny behandling.

I motionerna 3060 (s) och 3061 yrkande 13 (c) framförs förslag som syftar till att ett pantsystem införs för miljöfarliga batterier. Enligt motion 3058 yrkande 5 (fp) bör regeringen redovisa förslag om insamling och återvinning av batterier i enlighet med tidigare riksdagsbeslut.

Även i en rad fristående motioner framställs yrkanden som syftar till ett pantsystem eller andra åtgärder för bättre omhändertagande av miljöfarliga batterier. Dessa är motionerna 328 (c), 359 (fp), 1082 (s), 2034 yrkande 2 (c), 2053 yrkande 7 (vpk), 2591 yrkande 3 delvis (fp) och 2602 yrkande 3 (c).

Utskottet delar jordbruksministerns bedömning att spridningen av kvicksilver, kadmium och andra tungmetaller till miljön är ett synnerligen allvarligt hälso- och miljöproblem. Från miljösynpunkt är det nödvändigt att effektiva åtgärder vidtas också för att minska spridningen av tungmetaller från avfall. Batterierna utgör i dag den dominerande källan till kvicksilver och kadmium i avfallet. Utsläppen av kvicksilver från batterier står för ca hälften av samtliga kvicksilverutsläpp. Även om utsläppen av kvicksilver och kadmium från batterier endast utgör en mindre del av den samlade depositionen av dessa tungmetaller i miljön är utsläppen allvarliga till följd av metallernas stabila natur och de hälso- och miljöeffekter de ger. Som jordbruksministern anför bör utgångspunkten från samhällets sida i fråga om åtgärder mot de miljöfarliga batterierna vara att utsläppen av kvicksilver, kadmium och liknande miljöfarliga ämnen i batterier på sikt skall upphöra. Detta bör ske genom att de miljöfarliga batterierna snarast möjligt ersätts med batterier utan miljöfarliga ämnen,

hanteras i slutna återtagningssystem eller på annat sätt blir föremål för långtgående återvinning.

Utskottet anser det naturligt att i första hand de berörda företagen får svara för att de miljöfarliga utsläppen från batterier minskar. I enlighet härmed bör branschen också ges möjlighet att välja de medel och metoder som kan leda till att de uppställda målen infrias. Utskottet utgår från att branschen allvarligt överväger bl. a. i vad mån ett pantsystem kan vara en lämplig metod att lösa problemen med miljöfarliga batterier enligt de riktlinjer som angetts i propositionen. Enligt utskottets mening bör riksdagen inte för närvarande ensidigt förorda ett pantsystem i enlighet med de nu aktuella motionerna. Som i propositionen anförts kan frågan om ytterligare regleringar tas upp till ny behandling om det skulle visa sig nödvändigt. Det kan i sammanhanget påpekas att bemyndigandet i 11 § LKP gör det möjligt att skärpa kraven såvitt gäller företagens hantering genom att den som överlåter vissa kemiska produkter också blir skyldig att återta produkten som ett led i avfallshanteringen. I propositionen anförts (s. 49) att sådana föreskrifter kan komma i fråga som ett villkor för försäljningen av batterier med innehåll av kvicksilver och kadmium.

Med det anförda föreslår utskottet att samtliga ovan redovisade motionsyrkanden för närvarande inte föranleder någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

### *Övrigt*

I motion 3061 yrkande 12 (c) förordas en utredning om ett system med obligatorisk ansvarsförsäkring för kemikalier. Härigenom skulle man enligt motionen åstadkomma en minskning av mängden farliga eller osäkra kemikalier, en bättre kontroll av de produkter som säljs och används samt bättre ersättningsmöjligheter för dem som drabbas av produkternas negativa effekter.

Utskottet erinrar om att lagutskottet nyligen behandlat motioner om obligatorisk kemikalieförsäkring i sitt betänkande LU 1984/85:27. Lagutskottet hänvisar (s. 15—16) till vissa överväganden i justitiedepartementet i anslutning till produktansvarskommitténs betänkande och till pågående arbete med en miljöskadslag. I det av riksdagen sedermera godkända betänkandet (rskr. 201) fann lagutskottet att motionerna med hänsyn bl. a. till den verksamhet som redovisats inte påkallade någon vidare åtgärd.

Jordbruksutskottet finner inte anledning att i anslutning till det nu aktuella motionsyrkandet föreslå något ändrat ställningstagande från riksdagens sida. Yrkande 12 i motion 3061 bör således, i avvaktan på resultatet av den verksamhet som pågår, inte föranleda någon vidare åtgärd.

I motion 2054 yrkande 2 (vpk) berörs det latent miljöhot som lagren av miljöfarliga ämnen m. m. representerar. På flera platser i landet finns enligt motionen lager av sådana ämnen som vid en olycka skulle kunna

vålla allvarliga skador och olägenheter, bl. a. för intilliggande bostadsområden. Motionen utmynnar i en begäran om översyn av tillståndsgivningen för lagring och hantering av miljöfarliga ämnen och av befintliga lager m. m.

Utskottet erinrar om att de miljörisker som berörs i motionen kan bli föremål för överväganden i samband med tillämpningen av den nu aktuella lagen om kemiska produkter och ett flertal andra lagar på miljöskydds- och hälsoskyddslagstiftningens område. Till dessa hör bl. a. miljöskyddslagen, brandlagen, lagen om explosiva och brandfarliga varor samt hälsoskyddslagen. Av särskilt intresse i sammanhanget är frågor om samhällets beredskap mot kemikalieolyckor. Utskottet vill härvidlag fästa uppmärksamheten på att regeringen nyligen lagt fram en proposition som gäller ledningen av befolkningsskyddet och räddningstjänsten (prop. 1984/85:161). En ny central myndighet, statens räddningsverk, föreslås inrättad. I propositionen redovisas bl. a. överväganden om det moderna samhällets sårbarhet och om behovet av att effektivisera det förebyggande arbetet mot olyckor. Vad utskottet nu anfört torde i viss mån kunna tillgodose syftet med motion 2054 yrkande 2. Motionen bör i denna del inte föranleda någon särskild riksdagens åtgärd.

### **Anslagsfrågor för budgetåret 1985/86**

#### *Statens naturvårdsverk*

Regeringen föreslår under punkt H 1 Statens naturvårdsverk (prop. s. 95) att riksdagen till statens naturvårdsverk för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 105 875 000 kr.

I motion 760 av Jan-Eric Virgin (m) föreslås, med hänsyn till båtlivets stora betydelse för turism och friluftsliv, att en tjänst överförs från naturvårdsverket till statens turistråd för att handlägga båtlivsfrågor.

Utskottet anser sig inte på grundval av de uppgifter som lämnas i motionen kunna förorda en omDispositionering av tjänster mellan naturvårdsverket och turistrådet på sätt motionären föreslår. I samband med att ansvaret för turist- och rekreationsfrågor överfördes från naturvårdsverket till turistrådet överfördes också vissa personalresurser till rådet (se KrU 1983/84:22). Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag om medelsanvisning till naturvårdsverket och avstyrker motion 760.

#### *Övriga anslag*

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medelsanvisning till H 7 Undersökningar av hälso- och miljöfarliga varor, H 12 Toxikologisk informationsservice, m. m. och H 15 Kemikalieinspektionen (nytt anslag).

**Hemställan**

## Utskottet hemställer

1. *beträffande avslag på förslaget till lag om kemiska produkter*  
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:3057 yrkande 3, 1984/85:3061 yrkande 10 och 1984/85:3063 yrkande 1 i motsvarande del,
2. *beträffande mål och principer för kemikaliekontrollen m. m.*
  - a) att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motion 1984/85:3057 yrkande 1 om direktiv till utredningar på miljöområdet m. m.,
  - b) att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motionerna 1984/85:2052 yrkandena 3 och 5 och 1984/85:3057 yrkande 2 om principer för styrning av produktionen m. m.,
  - c) att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motionerna 1984/85:2244 yrkande 6 och 1984/85:3061 yrkande 14, om prioritering av åtgärder mot befintliga produkter m. m.,
  - d) att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motion 1984/85:2052 yrkande 1 om utredning av riskfaktorerna i kemi- och plastsamhället,
  - e) att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motion 1984/85:2616 yrkandena 1—3 och 4 a) och d) om kartläggning av riskzoner m. m.,
  - f) att riksdagen avslår motion 1984/85:2052 yrkande 4 om direktiv för varuproduktion,
  - g) att riksdagen avslår motion 1984/85:2616 yrkandena 4 b) och c) om vissa livsmedel och bekämpningsmedel,
3. *beträffande vissa huvudfrågor i lagförslaget*
  - a) att riksdagen avslår motion 1984/85:3057 yrkande 4 samt antar förslaget till lag om kemiska produkter i motsvarande delar,
  - b) att riksdagen antar förslagen till  
lag om ändring i vapenlagen (1973:1176),  
lag om ändring i brandlagen (1974:80),  
lag om ändring i renhållningslagen (1979:595),  
lag om ändring i lagen (1983:428) om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark,
4. att riksdagen antar de framlagda lagförslagen i de delar som ej omfattas av utskottets hemställan under 3 ovan,
5. *beträffande produktregistret m. m.*
  - a) att riksdagen avslår motionerna 1984/85:2052 yrkande 2, 1984/85:2260 yrkande 2 och 1984/85:3057 yrkande 9 om ett fullständigt och öppet produktregister, m. m.,
  - b) att riksdagen avslår motion 1984/85:3061 yrkande 6 om ett fristående produktregister m. m.,



- c) att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motion 1984/85:3063 yrkande 3 om anknytning till EG:s produktregister,
- 6. beträffande *förhandsgranskning*
  - a) att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motion 1984/85:3058 yrkande 2 om samordning med EG:s regler,
  - b) att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motion 1984/85:537 om viss behovsprövning av kemiska produkter,
  - c) att riksdagen avslår motion 1984/85:2260 yrkande 1 om vissa dokumentationskrav,
- 7. beträffande *organisationen av kemikaliekontrollen m. m.*
  - a) att riksdagen med avslag på motion 1984/85:3063 yrkande 1 i motsvarande del godkänner att en fristående myndighet för kemikaliekontroll, kemikalieinspektionen, med de uppgifter som i propositionen angetts, inrättas den 1 januari 1986,
  - b) att riksdagen avslår motion 1984/85:3057 yrkande 5 om resurser till kemikalieinspektionen,
  - c) att riksdagen avslår motion 1984/85:3057 yrkandena 6 och 8 om vissa principer för kemikaliekontrollen,
  - d) att riksdagen avslår motion 1984/85:3061 yrkandena 1 och 2 om vissa resurs- och organisationsfrågor m. m.,
  - e) att riksdagen avslår motionerna 1984/85:3057 yrkande 10, 1984/85:3058 yrkande 3, 1984/85:3059 och 1984/85:3061 yrkande 8 om oförändrad organisation för den toxikologiska informationsservicen,
  - f) att riksdagen avslår motion 1984/85:3061 yrkande 3 om utvärdering av kemikaliekontrollen,
  - g) att riksdagen avslår motion 1984/85:3061 yrkande 4 om lokalisering av kemikalieinspektionen,
  - h) att riksdagen avslår motion 1984/85:3061 yrkande 5 om ett toxikologiskt råd,
  - i) att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motion 1984/85:3061 yrkande 9 om toxikologisk forskning m. m.,
  - j) att riksdagen godkänner de i propositionen förordade riktlinjerna för organisationen av kemikaliekontrollen i de delar som ej innefattas i utskottets hemställan ovan,
- 8. beträffande *inrättande av ett miljödepartement*
  - att riksdagen avslår motionerna 1984/85:370 yrkande 2, 1984/85:2054 yrkande 1, 3057 yrkande 7 och 3058 yrkande 1,
- 9. beträffande *miljöforskningscentrum i Umeå*
  - att riksdagen avslår motion 1984/85:3062,
- 10. att riksdagen bemyndigar regeringen att vid kemikalieinspektionen inrätta en ordinarie tjänst för generaldirektör med be-  
teckningen p,
- 11. att riksdagen bemyndigar regeringen att vidta de övergångsät-

- gärder och andra åtgärder som behövs för att kunna genomföra de organisationsförändringar som anges i propositionen,
12. att riksdagen beslutar att produktkontrollnämnden skall upphöra vid utgången av december 1985,
  13. beträffande *vissa finansieringsfrågor*
    - a) att riksdagen avslår motion 1984/85:3061 yrkande 7,
    - b) att riksdagen avslår motion 1984/85:3058 yrkande 4,
  14. beträffande *spridning av bekämpningsmedel m. m.*
    - a) att riksdagen lämnar motion 1984/85:3061 yrkande 11 utan vidare åtgärd,
    - b) att riksdagen avslår motion 1984/85:3063 yrkande 2,
  15. beträffande *kommunalt renhållningsmonopol*  
att riksdagen lämnar motion 1984/85:3058 yrkande 6 utan vidare åtgärd,
  16. beträffande *miljöfarliga batterier*  
att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motionerna 1984/85:328, 1984/85:359, 1984/85:1082, 1984/85:2034 yrkande 2, 1984/85:2053 yrkande 7, 1984/85:2591 yrkande 2 och yrkande 3 i motsvarande del, 1984/85:2602 yrkande 3, 1984/85:3058 yrkande 5, 1984/85:3060 och 1984/85:3061 yrkande 13,
  17. beträffande *åtgärder mot kemikalieolyckor m. m.*
    - a) att riksdagen lämnar motion 1984/85:2054 yrkande 2 utan vidare åtgärd,
    - b) att riksdagen lämnar motion 1984/85:3061 yrkande 12 utan vidare åtgärd,
  18. att riksdagen med avslag på motion 1984/85:760 till *Statens naturvårdsverk* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 105 875 000 kr.,
  19. att riksdagen till *Undersökningar av hälso- och miljöfarliga varor* för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 4 600 000 kr.,
  20. att riksdagen till *Toxikologisk informationsservice, m. m.* för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 5 850 000 kr.,
  21. att riksdagen till *Kemikalieinspektionen* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.

Stockholm den 9 maj 1985

På jordbruksutskottets vägnar

HÅKAN STRÖMBERG

*Närvarande:* Håkan Strömberg (s), Arne Andersson i Ljung (m), Grethe Lundblad (s), Hans Wachtmeister (m), Gunnar Olsson (s), Martin Segerstedt (s), Sven Eric Lorentzon (m), Kerstin Andersson (c), Jan Fransson (s), Margareta Winberg (s), Jens Eriksson (m), John Andersson (vpk), Åke Selberg (s), Lennart Brunander (c) och Lars Ernestam (fp).

## Reservationer

### 1. Avslag på förslaget till lag om kemiska produkter (mom. 1)

John Andersson (vpk) anser att

*dels* den del av utskottets yttrande på s. 19 som börjar "Utskottet anser" och slutar "av regeringsförslaget" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i de kritiska synpunkter på lagförslaget och den bakomliggande utredningen som framförs i motion 3057. Bl. a. måste framhållas att kemikommisionens undersökningar brister i fråga om den nödvändiga kritiska analysen av den kemiska industrin och dess maktutövning. Det framlagda lagförslaget m. m. ger inte underlag för ett samlat grepp över riskerna i kemisamhället. Som motionärerna anfört är en ny lag befogad endast om den innebär förstärkningar i form av klart uttalade syften och befogenheter för samhället och myndigheterna att minska tillverkning, import och användning av hälso- och miljöfarliga varor. Utskottet har svårt att se några sådana förbättringar i lagförslaget. Tvärtom finns med den föreslagna systematiken en risk för att allvarliga risker förbises eller, i bästa fall, att tolkningssvårigheter och byråkratiskt krångel uppstår i fråga om lagens tillämpning på vissa varugrupper. Mot bl. a. angivna bakgrund anser utskottet att lagförslaget bör avslås och regeringen erhålla i uppdrag att omarbete detsamma, enligt de riktlinjer som anges i motion 3057.

Med utskottets ställningstagande saknas anledning att gå närmare in på motionerna 3061 yrkande 10 och 3063 yrkande 1.

*dels* utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *avslag på förslaget till lag om kemiska produkter* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:3057 yrkande 3 och med anledning av motion 1984/85:3061 yrkande 10 och motion 1984/85:3063 yrkande 1 i motsvarande del avslår förslaget till lag om kemiska produkter samt hemställer hos regeringen om nytt förslag i enlighet med vad som anges i motion 1984/85:3057,

## 2. Avslag på förslaget till lag om kemiska produkter (mom. 1)

Kerstin Andersson och Lennart Brunander (båda c) anser att

*dels* den del av utskottets yttrande på s. 19 som börjar "Utskottet anser" och slutar "av regeringsförslaget" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser, i likhet med vad som anförts i motion 3061, att det framlagda lagförslaget har allvarliga brister i fråga om systematik och ambitionsnivå m. m. Särskilt betänkligt är att stora varugrupper som med nuvarande lagstiftning direkt definieras som miljö- och hälsofarliga kan hamna utanför den nya lagens tillämpningsområde. Utskottet biträder yrkandet i c-motionen att lagförslaget bör avslås och att regeringen bör återkomma till riksdagen med nytt förslag. Med utskottets ställningstagande saknas anledning att gå närmare in på motionerna 3057 yrkande 3 och 3063 yrkande 1 i motsvarande del.

*dels* utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *avslag på förslaget till lag om kemiska produkter* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:3061 yrkande 10 och med anledning av motionerna 1984/85:3057 yrkande 3 och 1984/85:3063 yrkande 1 i motsvarande del avslår förslaget till lag om kemiska produkter och hos regeringen hemställer om nytt förslag,

## 3. Avslag på förslaget till lag om kemiska produkter (mom. 1)

Arne Andersson i Ljung, Hans Wachtmeister, Sven Eric Lorentzon och Jens Eriksson (alla m) anser att

*dels* den del av utskottets yttrande på s. 19 som börjar "Utskottet anser" och slutar "av regeringsförslaget" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser, i likhet med vad som anförts i motion 3063, att nuvarande lag om hälso- och miljöfarliga varor ger tillräckliga möjligheter att kontrollera kemikalieanvändningen i samhället. Lagen fyller samtliga krav som rimligen kan ställas på den. Till skillnad från gällande lag är den nya lagen tänkt att omfatta alla kemiska produkter. Att samla alla kemiska produkter och beredningar i en lagstiftning som syftar till att minimera riskerna vid användning av dem visar på en brist på naturvetenskaplig kännedom eftersom allting är kemikalier, naturliga eller syntetiserade. En lagstiftning som inbegriper allting är meningslös, eftersom den blir omöjlig att följa. De produkter som en lagstiftning bör behandla är de som är eller misstänks vara skadliga för människor och miljö. Övriga produkter behöver inte bli föremål för myndighetskontroll. Utskottet tillstyrker därför avslagsyrkandet i motion 3063 yrkande 1 i motsvarande del. Med denna bedömning saknas anledning att gå närmare in på motionerna 3057 yrkande 3 och 3063 yrkande 10.

*dels* utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *avslag på förslaget till lag om kemiska produkter* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:3063 yrkande 1 i motsvarande del och med anledning av motionerna 1984/85:3057 yrkande 3 och 1984/85:3063 yrkande 10 avslår förslaget till lag om kemiska produkter.

#### 4. Mål och principer för kemikaliekontrollen m. m. (mom. 2 a, b, d och e)

John Andersson (vpk) anser att

*dels* den del av utskottets yttrande på s. 21 som börjar "Övriga i" och slutar "i ämnet" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att miljö- och resurspolitiken måste inriktas på hushållning och varsamhet med naturresurserna och på omsorg om människors hälsa. Det innebär att den industriella produktionen måste inriktas på behov och social nytta snarare än på kortsiktiga vinstsyften. De allvarliga miljöproblem som drabbat vårt land kan inte bemästras om inte samhället tar ansvar för en långsiktig planering där samhällsnyttan överväger. I dag saknas samhällsekonomiska beräkningar som visar kostnaderna för uteblivna satsningar på miljöpolitikens område. Den bristen måste man komma till rätta med i kommande utredningar på miljövärdens område. Utskottet delar vidare den i motion 3057 och övriga vpk-motioner framförda åsikten att ekologisk kunskap och miljöengagemang nu måste kombineras med en strävan att förändra samhället till ett välplanerat, resursbevarande samhälle där omsorgen om människan, djuren och naturen får styra produktionens inriktning och organisation. Med det anförda tillstyrker utskottet motionerna 3057 yrkandena 1 och 2 och 2052 yrkande 3. I enlighet med yrkande 5 i sistnämnda motion förordar utskottet att en parlamentarisk beredning tillsätts med uppgift att analysera en ändrad inriktning av produktionen, på sätt som närmare anges i motionen.

*dels* den del av utskottets yttrande på s. 21 som börjar "I anslutning till förslagen" och på s. 22 slutar "vidare åtgärd" bort ha följande lydelse:

Som utförligt redovisas i motion 2616 är människan i dagens samhälle utsatt för hälso- och miljörisker av olika slag. Kraftfulla åtgärder måste vidtas mot dessa risker. Utskottet instämmer i yrkandet att landet indelas i riskzoner med avseende på påverkan av miljöstörande industri m. m. Särskild uppmärksamhet måste ägnas åt kemikalier med genetiska effekter. Ökade forskningsinsatser krävs för att utröna olika miljögifters och industriföroreningars samband med missbildningar hos foster. Omedelbara åtgärder i form av t. ex. förbud mot tillverkning och hantering av ämnen med klarlagda eller misstänkta fosterskadande effekter måste vidtas. I enlighet med vad som yrkas i motion 2052 bör ytterligare övervägas hur

samhället skall kunna få en total överblick över riskerna i kemi- och plastsamhället.

När det gäller kemikalieanvändningen i jordbruket och trädgårdsnäringen delar utskottet motionärernas åsikt att dessa näringar måste avkemikaliseras. Som ett första steg i den riktningen bör, som i motionen föreslagits, en kampanj för kemikaliefri odling genomföras.

Användningen av — — — (lika med utskottet s. 22) — — — enlighet härmed.

Utskottet föreslår att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motionerna 2052 yrkande 1 samt 2616 yrkandena 1—3 och 4 a) och d). I övrigt påkallar motionerna för närvarande ingen särskild åtgärd.

dels utskottets hemställan under 2 a, b, d och e bort ha följande lydelse:

2. beträffande *mål och principer för kemikaliekontrollen m. m.*
  - a) att riksdagen med anledning av motion 1984/85:3057 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om direktiv till utredningar på miljöområdet m. m.,
  - b) att riksdagen med anledning av motionerna 1984/85:2052 yrkandena 3 och 5 och 1984/85:3057 yrkande 2 godkänner vad utskottet anfört om principer för styrning av produktionen m. m. samt hos regeringen hemställer att en parlamentarisk beredning tillsätts för det ändamål som angetts i motion 1984/85:2052,
  - d) att riksdagen med anledning av motion 1984/85:2052 yrkande 1 hos regeringen hemställer om förslag hur samhället skall få en total överblick över riskerna i kemi- och plastsamhället,
  - e) att riksdagen med anledning av motion 1984/85:2616 yrkandena 1—3 och 4 a) och d) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om riskzoner, forskning, åtgärder mot ämnen med fosterskadande effekter och kemikaliefria odlingsmetoder m. m.,

## 5. Mål och principer för kemikaliekontrollen m. m. (mom 2 c)

Kerstin Andersson och Lennart Brunander (båda c) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 21 som börjar "Utskottet instämmer" och slutar "riksdagens sida" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer med motionärerna i c-motionen 3061 att en grundläggande målsättning i naturresurs- och miljöpolitiken måste vara att minska användningen av riskabla kemikalier samt åstadkomma en trygg hantering av de övriga. På det sättet skapas en grund för en bättre hushållning med knappa resurser samtidigt som den negativa påverkan på män-

niska och miljö minskar. Utskottet anser att detta angreppssätt och denna målsättning saknas i propositionen. Det räcker inte med att ensidigt inrikta sig på kontroll av kemikalier. Man måste samtidigt bygga upp en strategi och en "medelsarsenal" som syftar just till att åstadkomma en minskning av i första hand kemikalier med negativa sidoeffekter. Det finns från denna utgångspunkt anledning att kritisera regeringsförslaget. Vad som saknas är en strategi för hur samhället, dess olika kontroll- och tillsynsmyndigheter m. fl. skall skaffa sig en nödvändig överblick och fullgod kunskap om kemikaliefloran inom landet, så att den statliga produktkontrollen blir effektiv och verkningfull. Likaså saknas en strategi och modell för produktregistrets fortsatta uppbyggnad och verksamhet. Viktiga miljöpolitiska åtgärder kommer därför att försenas. Arbetet med att identifiera och åtgärda de problem som härrör från och som kan uppkomma av den stora användningen av olika kemikalier i Sverige kommer att i praktiken avbrytas eller försenas. Våra förutsättningar att handha dagens problem och möta framtida problem inom kemikalieområdet blir onödigt dåliga. Problemen i dagens och även framtidens kemikaliesamhälle finns enligt utskottets mening bland alla de kemiska produkter som redan i dag finns på den svenska marknaden och de existerande (gamla) kemiska ämnen som i olika kombinationer ingår i dessa produkter. Åtgärder och insatser inom detta område bör främst prioriteras. Med dessa uttalanden av utskottet tillgodoses motionerna 2244 yrkande 6 och 3061 yrkande 14.

*dels* utskottets hemställan under 2 c bort ha följande lydelse:

2. beträffande *mål och principer för kemikaliekontrollen m. m.*

c) att riksdagen med anledning av motionerna 1984/85:2244 yrkande 6 och 1984/85:3061 yrkande 14 godkänner vad utskottet anfört om inriktningen av kemikaliekontrollen m. m.,

## 6. Vissa huvudfrågor i lagförslaget (mom. 3)

John Andersson (vpk) anser — för den händelse riksdagen avslår reservation 1 — att

*dels* den del av utskottets yttrande på s. 24 som börjar "Utskottet erinrar" och slutar "i lagtexten" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser på de skäl som angetts ovan (reservation 1) att lagens tillämpningsområde måste ändras så att den direkt omfattar även varor med hälso- och miljöfarliga effekter. På grund härav måste begreppet "kemiska ämnen och beredningar (kemiska produkter)" genomgående bytas ut mot "hälso- och miljöfarliga varor". I lagens portalparagraf bör anges att lagens syfte är att begränsa tillverkning, import och annan hantering av dessa varor. En ny paragraf, 1 a §, bör införas med en legaldefinition av begreppet hälso- och miljöfarlig vara. Substitutionsprincipen

bör skrivas in i 5 §. Vidare bör i lagtexten klart anges att den omvända bevisbördan skall gälla och att en tillverkare har ansvaret för det avfall som en viss produkt kan ge upphov till (5 och 6 §§). 9 § lagförslaget bör vidare kompletteras med en regel om skyldighet att utan anmaning rapportera nya rön som har betydelse för bedömningen av en varas hälso- och miljöeffekter. Utskottet tillstyrker således motion 3057 yrkande 4 i nu berörda delar och föreslår att lagförslaget ändras på sätt som anges i motionen (*bilaga 1*).

*dels* den del av utskottets yttrande som på s. 25 börjar "Ändringsyrkandena i" och på s. 26 slutar "nya rön" bort utgå,

*dels* utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse.

3. beträffande *vissa huvudfrågor i lagförslaget*

a) att riksdagen med anledning av motion 1984/85:3057 yrkande 4 antar förslaget till lag om kemiska produkter med de ändringar som anges i *bilaga 1* till detta betänkande, samt beslutar *dels* att lagens rubrik skall vara "Lag om hälso- och miljöfarliga varor", *dels* att orden "kemiska produkter" genomgående byts ut mot orden "hälso- och miljöfarliga varor"

b) att riksdagen antar förslagen till

lag om ändring i vapenlagen (1973:1176),

lag om ändring i brandlagen (1974:80),

lag om ändring i renhållningslagen (1979:595), samt

lag om ändring i lagen (1983:428) om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark, med den ändringen att orden "kemiska produkter" i förekommande fall byts ut mot orden "hälso- och miljöfarliga varor".

## 7. Produktregistret m. m. (mom. 5 a)

John Andersson (vpk) anser att

*dels* den del av utskottets yttrande på s. 26 som börjar "Utskottet delar" och på s. 27 slutar "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill understryka att en väl uppbyggd organisation för kemikaliekontrollen på alla nivåer kräver att myndigheterna får full insyn i företagens hantering av kemiska ämnen och produkter. Ett stort problem inom nuvarande kemikaliekontroll är att samhället saknar uppgifter om det stora flertalet ämnen och produkter som är i bruk. Tillverkare och importörer måste därför åläggas att rapportera alla uppgifter som behövs för kontrollen. Rapportskyldigheten bör utnyttjas för att bygga upp ett fullständigt produktregister. Detta register måste göras tillgängligt för alla som har befogad anledning till insyn i företagens och myndigheternas



verksamhet. Det gäller särskilt för skyddsombud och andra fackliga företrädare samt för dem som på olika nivåer i produktionsprocessen är utsatta för risker med hälso- och miljöfarliga ämnen och framställningsmetoder. Det bör ankomma på regeringen att se till att en sådan rapportskyldighet införs och att produktregistret blir tillgängligt för de intressenter som utskottet angett. Vad utskottet anfört med anledning av motion 3057 yrkande 9 bör ges regeringen till känna. Härigenom tillgodoses i första hand vpk- motionerna 2052 yrkande 2 och 2260 yrkande 2 men också c- motionen 3061 yrkande 6.

Vad beträffar — — — (lika med utskottet s. 26) — — — nya kontrollmyndigheten.

*dels* utskottets hemställan under 5 a bort ha följande lydelse:

5. beträffande *produktregistret m. m.*

a) att riksdagen med anledning av motionerna 1984/85:2052 yrkande 2, 1984/85:2260 yrkande 2 och 1984/85:3057 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om ett fullständigt och öppet produktregister, m. m.,

## 8. Produktregistret m. m. (mom. 5 b)

Kerstin Andersson och Lennart Brunander (båda c) anser att

*dels* den del av utskottets yttrande på s. 26 som börjar "Vad beträffar" och slutar "nya kontrollmyndigheten" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med vad som anförts i motion 3061 att produktregistret bör få en självständig och fristående ställning gentemot kemikalieinspektionen, eftersom registret har andra uppgifter än att bara vara kunskapsbank åt kemikalieinspektionen. Produktregistret skall stå till förfogande och ge informationshjälp till ett flertal centrala, regionala eller lokala myndigheter som t. ex. arbetarskyddsstyrelsen, livsmedelsverket, naturvårdsverket, giftinformationscentralen, länsstyrelser, miljö- och hälsoskyddsnämnder, osv. Utlämnande av information från registret skall naturligtvis ske enligt gällande sekretessregler genom en prövning vid varje utlämningsstillfälle och enligt de övriga regler som regeringen fastställer för myndighet som har egen terminalanknytning till registret. Vad utskottet anfört med anledning av motion 3061 yrkande 6 bör ges regeringen till känna.

*dels* utskottets hemställan under 5 b bort ha följande lydelse:

5. beträffande *produktregistret m. m.*

b) att riksdagen med anledning av motion 1984/85:3061 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om ett fristående produktregister m. m.,

### 9. Förhandsgranskning (mom. 6 a)

Lars Ernestam (fp) anser att

*dels* den del av utskottets yttrande på s. 28 som börjar "Utskottet tillstyrker" och slutar "vidare åtgärd" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill i anslutning till motion 3058 yrkande 2 påpeka att det i kemikommisionens betänkande finns en omfattande argumentation för att förhandsgranskning och anmälan bör avse ämnen i stället för produkter. Enligt regeringens uttalanden skulle en förhandsanmälan avse alla slags kemiska produkter och inte bara vissa ämnen. Utskottet anser, i likhet med motionärerna, att det saknas anledning att frångå kemikommisionens ställningstagande. Vidare bör riksdagen understryka vikten av att reglerna om förhandsanmälan överensstämmer med de regler som gäller i EG. Vad utskottet anfört med anledning av motion 3058 yrkande 2 bör ges regeringen till känna.

*dels* utskottets hemställan under 6 a bort ha följande lydelse:

6. *beträffande förhandsgranskning*

- a) att riksdagen med anledning av motion 1984/85:3058 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om förhandsanmälan och samordning med EG:s regler m. m.,

### 10. Förhandsgranskning (mom. 6 c)

John Andersson (vpk) anser att

*dels* den del av utskottets yttrande på s. 28 som börjar "I anslutning" och slutar "riksdagens sida" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den i motion 2260 framförda åsikten att ämnen som är nya för Sverige men ej för EG bör underkastas samma krav på dokumentation som övriga nya ämnen. Om en nedre volymgräns för förhandsgranskning skall tillämpas bör man, som motionärerna föreslagit, utgå från en faroklassindelning av den typ som tidigare gällt för hälsofarliga varor. Vad utskottet anfört med anledning av motion 2260 yrkande 1 bör ges regeringen till känna.

*dels* utskottets hemställan under 6 c bort ha följande lydelse:

6. *beträffande förhandsgranskning*

- c) att riksdagen med anledning av motion 1984/85:2260 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om vissa dokumentationskrav m. m.,

## 11. Organisationen av kemikaliekontrollen m. m. (mom. 7 b och c)

John Andersson (vpk) anser att

*dels* den del av utskottets yttrande på s. 31 som börjar "Vad beträffar" och slutar "till kemikalieinspektionen" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med vad som anförts i motion 3057 att den nya myndigheten är alltför resurssvag i förhållande till de arbetsuppgifter som kommer att åläggas den. Med endast 15 nya årsarbetskrafter kommer det aviserade arbetet på fältet med inspektion av företagens tillverkning och hantering knappast att möjliggöra några kraftfullare åtgärder. Om arbetet skall intensifieras i enlighet med vad som synes framgå av propositionens uttalanden måste en fördubbling ske av de föreslagna resurserna. Det bör ankomma på regeringen att vidta nödvändiga åtgärder för att åstadkomma denna resursförstärkning. Om så erfordras får regeringen återkomma till riksdagen med förslag om finansieringen härav i lämpligt sammanhang.

*dels* den del av utskottets yttrande på s. 33 som börjar "Utskottet vill" och slutar "miljö och hälsa" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar de principiella betänkligheter som anförts i motion 3057 rörande kemikalieinspektionens organisation och arbetssätt. En viktig invändning är att den myndighet som är tillståndsgivande inte samtidigt bör vara ansvarig för kontrollen av den verksamhet som tillståndet avser. Utskottet förutsätter att regeringen omprövar förslaget i angivet hänseende enligt de synpunkter som framförs i motion 3057. Det bör tilläggas att inrättandet av ett miljödepartement (se res. 14) skulle ge bättre förutsättningar för en myndighetsorganisation som uppfyller de krav utskottet här angett.

Utskottet anser det vidare angeläget att myndigheter på regional och kommunal nivå får nytta av resursförstärkningar och omorganisation på kemikaliekontrollens område. I enlighet med yrkande 8 i motion 3057 förordar utskottet en utredning med inriktning på att kontrollerande organ befrias från sådana företagsekonomiska hänsyn där arbetsmarknadsläget hittills ansetts överordnat omsorgen om människors hälsa och miljö.

*dels* utskottets hemställan under 7 b och c bort ha följande lydelse:

### 7. beträffande *organisationen av kemikaliekontrollen m. m.*

b) att riksdagen med anledning av motion 1984/85:3057 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført om resurserna till kemikalieinspektionen,

c) att riksdagen med anledning av motion 1984/85:3057 yrkandena 6 och 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført om utredning och om åtskillnad mellan tillståndsgivande och kontrollerande organ,

## 12. Organisation av kemikaliekontrollen m. m. (mom. 7 d, g och i)

Kerstin Andersson och Lennart Brunander (båda c) anser att

*dels* den del av utskottets yttrande på s. 32 som börjar "När det" och slutar "organisation lämnas utan vidare åtgärd" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till de synpunkter som anförts i motion 3061 på kemikalieinspektionens organisation och arbetssätt m. m. Som motionärerna anför bör den centrala myndigheten kompletteras med kvalificerade och kompetenta handläggare på regional nivå — kemikalieinspektörer. Ett nät med sådana inspektörer bör byggas upp på ett liknande sätt och i huvudsak med samma geografiska uppdelning som yrkesinspektionsdistrikten har i dag. Det är en fördel även att få en sådan nära kontakt med den kommunala/regionala verksamheten. På det sättet markeras också inspektörernas roll som kontaktlänk och rådgivare inom kemikalieområdet. Samtidigt markeras en fristående ställning från såväl yrkesinspektionen som den tillståndsgivande länsmyndigheten. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag med denna inriktning.

Det är också angeläget att det på den lokala och regionala nivån går att åstadkomma en samverkan mellan kontrollmyndigheterna å ena sidan och näringslivet å den andra. Den decentraliserade modell som utskottet här redovisat är ett nödvändigt komplement till den centrala kemikalieinspektionen. En god och effektiv kemikaliekontroll på alla nivåer ger bättre effekt än regeringens modell med centralt placerade "kemikaliepoliser". När det gäller sammansättningen av kemikalieinspektionens styrelse är förslaget i regeringens kemikalieproposition opreciserat. Enligt utskottets mening bör kemikalieinspektionens styrelse vara fullt ut politiskt sammansatt och representera riksdagen, landstingen och kommunerna. Styrelsens ordförande bör vara helt fristående från kemikalieinspektionen. Näringsliv och organisationer bör ges inflytande genom adjungering eller som sakkunniga i styrelsen.

Kemikalieinspektionen är en ny verksamhet som därför i enlighet med tidigare riksdagsbeslut bör lokaliseras utanför Stockholmsområdet. Mot denna bakgrund bör en lokalisering till Örebro län övervägas, med tanke på verksamheten vid SAKAB-anläggningen i Norrtorp.

Stora brister föreligger i fråga om toxikologisk kunskap inom hela kemikalieområdet. En framsynt kemikaliepolitik ställer särskilda krav på forsknings- och utvecklingsarbete i detta avseende. Det är angeläget att den toxikologiska bedömningen kan ske av forsknings- och utvecklingsenheter, som är fristående från kemikaliemyndigheterna. Det blir sedan kemikalieinspektionens uppgift att göra en självständig utvärdering av toxikologidata för något kemiskt ämne eller någon kemisk produkt.

En ökad satsning på toxikologisk forskning kan delvis finansieras inom ramen för ett system för obligatoriska försäkringar på miljöområdet (se res. 20).

Vad utskottet anfört med anledning av motion 3061 yrkandena 1, 2, 4 och 9 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Förslagen i c-motionen om ett toxikologiskt råd (yrkande 5) får anses tillgodosett genom regeringens förslag och överväganden.

dels utskottets hemställan under 7 d, g och i bort ha följande lydelse:

7. beträffande *organisation av kemikaliekontrollen m. m.*

d) att riksdagen med anledning av motion 1984/85:3061 yrkandena 1 och 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om komplettering och organisation av kemikalieinspektionen m. m.,

g) att riksdagen med anledning av motion 1984/85:3061 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om kemikalieinspektionens lokalisering,

i) att riksdagen med anledning av motion 1984/85:3061 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om toxikologisk forskning och utveckling m. m.,

### 13. Organisationen av kemikaliekontrollen (mom. 7 e)

Kerstin Andersson (c), Lennart Brunander (c) och John Andersson (vpk) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 31 som börjar "Det är" och slutar "yrkande 8" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan inte acceptera de skäl som anförs i propositionen för att överflytta resurserna vid Tox-Info till kemikalieinspektionen. Serviceverksamheten i fråga inrättades så sent som år 1982 med det uttalade syftet att bygga upp en effektiv informationsverksamhet på det toxikologiska området. Verksamheten har fungerat väl och mött stor uppskattning av de intressenter som anlitat Tox-Infos tjänster. Skälen för ett bibehållande av en fristående serviceverksamhet på det toxikologiska området är synnerligen starka, något som också framhållits i motionerna 3057, 3058, 3059 och 3061. Utskottet ansluter sig till motionärernas bedömning att Tox-Info bör bibehållas oförändrad i anslutning till Karolinska institutet. Det får ankomma på regeringen att pröva hur de nödvändiga resurserna på annat sätt kan tillföras den nya myndigheten. Det bör i detta sammanhang understrykas att den toxikologiska informationsservicen bör kunna utnyttjas av kemikalieinspektionen även om denna serviceenhet bibehålls vid Karolinska institutet.

dels utskottets hemställan under 7 e bort ha följande lydelse:

7. beträffande *organisationen av kemikaliekontrollen m. m.*

e) att riksdagen med anledning av motionerna 1984/85:3057 yrkande 10, 1984/85:3058 yrkande 3, 1984/85:3059 och 1984/

85:3061 yrkande 8 godkänner vad utskottet anfört om bibehållande av den toxikologiska informationsservicen vid Karolinska institutet,

#### 14. Inrättande av ett miljödepartement (mom. 8)

John Andersson (vpk) och Lars Ernestam (fp) anser att

*dels* den del av utskottets yttrande på s. 33 som börjar "Vid behandling-" och slutar "yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Miljöfrågorna har på senare tid intagit en alltmera central ställning både hos allmänheten och hos statsmakterna. Detta bör återspeglas även i regeringsarbetet. Utskottet anser, i likhet med vad som anförts i de aktuella fp- och vpk-motionerna, att ett särskilt departement för miljöfrågor bör inrättas. Detta bör ges regeringen till känna.

*dels* utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

##### 8. beträffande *inrättande av ett miljödepartement*

att riksdagen med anledning av motionerna 1984/85:370 yrkande 2, 1984/85:2054 yrkande 1, 1984/85:3057 yrkande 7 och 1984/85:3058 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om ett departement för miljöfrågor,

#### 15. Vissa finansieringsfrågor (mom. 13 a)

Kerstin Andersson och Lennart Brunander (båda c) anser att

*dels* den del av utskottets yttrande på s. 34 som börjar med "Utskottet anser" och slutar "yrkande 7" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det i motionen förordade avgiftssystemet har stora fördelar. Bl. a. kommer det att stimulera till en snabb och fullständig rapportering från företagens sida, vilket i hög grad kommer att underlätta arbetet med kemikaliekontrollen. Utskottet tillstyrker att avgiftssystemet utformas enligt de riktlinjer som anges i motionen. Vidare ansluter sig utskottet till uppfattningen att den del av kemikalieinspektionens verksamhet som kan betecknas som allmän myndighetsutövning inte bör finansieras med avgifter utan med statliga medel. Det bör ankomma på regeringen att i lämpligt sammanhang återkomma till riksdagen med förslag om finansieringen av kemikalieinspektionens verksamhet. Vad utskottet anfört med anledning av motion 3061 yrkande 7 bör ges regeringen till känna.

*dels* utskottets hemställan under 13 a bort ha följande lydelse:

##### 13. beträffande *vissa finansieringsfrågor*

a) att riksdagen med anledning av motion 1984/85:3061 yr-

kande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om finansieringen av kemikalieinspektionens verksamhet m. m.,

#### 16. Vissa finansieringsfrågor (mom. 13 b)

Lars Ernestam (fp) anser att

*dels* den del av utskottets yttrande på s. 34 som börjar "Utskottet finner" och slutar "Yrkandet avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill med anledning av motion 3058 framhålla att det nu föreslagna avgiftssystemet innebär att man ytterligare försvårar möjligheterna till överblick och kontroll av det stora antalet avgifter och andra pålagor på miljöpolitikens område. Utskottet delar motionärernas uppfattning att en samlad utvärdering av dessa avgifter nu måste komma till stånd för att närmare undersöka avgifternas storlek och effekter i olika avseenden. Härvid bör bl. a. undersökas möjligheterna att få en likartad och enhetlig hantering av miljöavgifterna vid olika myndigheter. I sammanhanget kan diskuteras om vissa myndighetsfunktioner över huvud taget bör avgiftsfinansieras. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

*dels* utskottets hemställan under 13 b bort ha följande lydelse:

##### 13. beträffande *vissa finansieringsfrågor*

- b) att riksdagen med anledning av motion 1984/85:3058 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om en utvärdering av miljöavgifter m. m.,

#### 17. Spridning av bekämpningsmedel m. m. (mom. 14 b)

Arne Andersson i Ljung, Hans Wachtmeister, Sven Eric Lorentzon och Jens Eriksson (alla m) anser att

*dels* den del av utskottets yttrande på s. 35 som börjar "Utskottet delar" och slutar "denna lag" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser, i likhet med vad som anförts i motion 3063, att gällande lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark kommit att tillämpas på ett sätt som strider mot riksdagens intentioner. I praktiken har totalförbud mot sådan spridning kommit att råda i stora delar av Sverige. Riksdagen bör i detta sammanhang besluta att lagen upphävs. Härigenom uppnås även att regler om alla hälso- och miljöfarliga varor samlas i samma lagstiftning. Det bör uppdras åt regeringen att framlägga förslag i enlighet härmed.

*dels* utskottets hemställan under 14 b) bort ha följande lydelse:

##### 14. beträffande *spridning av bekämpningsmedel m. m.*

- b) att riksdagen med anledning av motion 1984/85:3063 yr-

kande 2 hos regeringen anholder om förslag till upphävande av lagen om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark.

#### 18. Miljöfarliga batterier (mom. 16)

Kerstin Andersson (c), John Andersson (vpk), Lennart Brunander (c) och Lars Ernestam (fp) anser att

*dels* den del av utskottets yttrande på s. 38 som börjar "Utskottet anser" och slutar "riksdagens sida" bort ha följande lydelse:

Utskottet erinrar om att riksdagen vid riksmötet 1981/82 riktade ett tillkännagivande till regeringen om behovet av kraftfulla åtgärder mot miljöfarliga batterier. Statens naturvårdsverk har därefter upprättat ett handlingsprogram för hantering av batterier. Enligt utskottets mening bör, i en så allvarlig miljöfråga som denna, regeringen ha det övergripande ansvaret för åtgärder som kan leda till en minskning av tungmetallutsläpp m. m. från batterierna. Utskottet vidhåller att regeringen bör återkomma till riksdagen med preciserade förslag om återvinning och insamling av batterier som innehåller kvicksilver och kadmium. I samband härmed bör regeringen noggrant pröva bl. a. i vad mån ett pantsystem för samtliga eller för vissa typer av batterier är nödvändigt för att nå de eftersträlvade utsläppsminskningarna. Det anförda bör ges regeringen till känna. Härigenom tillgodoses i stor utsträckning samtliga under detta avsnitt redovisade motionsyrkanden.

*dels* utskottets hemställan under 16 bort ha följande lydelse:

##### 16. beträffande miljöfarliga batterier

att riksdagen med anledning av motionerna 1984/85:328, 1984/85:359, 1984/85:1082, 1984/85:2034 yrkande 2, 1984/85:2053 yrkande 7, 1984/85:2591 yrkande 2 och yrkande 3 i motsvarande del, 1984/85:2602 yrkande 3, 1984/85:3058 yrkande 5, 1984/85:3060 och 1984/85:3061 yrkande 13 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

#### 19. Åtgärder mot kemikalieolyckor m. m. (mom. 17 a)

John Andersson (vpk) anser att

*dels* den del av utskottets yttrande på s. 39 som börjar "Utskottet erinrar" och slutar "riksdagens åtgärd" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas åsikt att lagringen av miljöfarliga kemikalier m. m. i anslutning till bostadsområden eller andra områden där människor vistas innebär stora risker. I många fall sker lokaliseringen av miljöfarliga anläggningar utan tillräcklig planering eller omsorg om hälsa och miljö. Det behövs knappast påpekas att en allvarlig olycka i en sådan



anläggning kan få förödande konsekvenser. Dessa med det moderna industrisamhället förenade faromoment måste enligt utskottets mening bli föremål för ökad uppmärksamhet. Utskottet tillstyrker yrkandet i motion 2052 yrkande 2 om en översyn av tillståndsgivningen till lagring och hantering av miljöfarliga ämnen och av redan befintlig lagring av sådana ämnen.

dels utskottets hemställan under 17 a bort ha följande lydelse:

17. *beträffande åtgärder mot kemikalieolyckor m. m.*

a) att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2054 yrkande 2 hos regeringen hemställer om en översyn i enlighet med motionen,

## 20. *Åtgärder mot kemikalieolyckor m. m. (mom. 17 b)*

Kerstin Andersson och Lennart Brunander (båda c) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 38 som börjar "Utskottet erinrar" och slutar "föranleda någon vidare åtgärd" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas åsikt att den statliga kemikaliekontrollen måste kompletteras med ett obligatoriskt försäkringssystem. Med ett sådant system kan man åstadkomma just en minskning av mängden farliga eller osäkra kemikalier. Vidare får man en bättre kontroll av de produkter som säljs och används samt bättre ersättningsmöjligheter för dem som drabbas av de kemiska produkternas negativa effekter. Genom att företagen erlägger en "försäkringspremie" i relation till produkternas bedömda egenskaper, riskpotential, m. m. skapas resurser för en trygghetsfond, ur vilken ersättning kan utbetalas till tredje part, i syfte att ersätta skador som en kemisk produkt har bedömts ha åstadkommit. Denna trygghetsfond kan dessutom finansiera visst självständigt toxikologiskt forsknings- och utvecklingsarbete, vilket är oundgängligen nödvändigt för hög kvalitet i den framtida kemikaliepolitiken.

En kemikalieförsäkring/fond skulle vara ett verksamt instrument för en tryggare kemikalieanvändning, som i allt större utsträckning blir baserad på noggrann kännedom om en produkts kemiska och toxikologiska egenskaper. Tillverkarens/importörens ansvar kvarstår enligt gällande lagstiftning, men kemikalieförsäkringen garanterar en viss sanering och ger samtidigt "tredje man" garanterad ersättning, ifall skada ändå skulle inträffa.

Sammanfattningsvis skulle ett system med en obligatorisk ansvarsförsäkring för kemikalier åstadkomma en minskning av mängden farliga eller osäkra kemikalier, en bättre kontroll av de produkter som säljs och används samt bättre ersättningsmöjligheter för den som drabbas av de kemiska produkternas negativa effekter. Regeringen bör mot denna bakgrund i enlighet med motion 3061 yrkande 12 snarast tillsätta en utredning om kemikalieförsäkring.

dels utskottets hemställan under 17 b) bort ha följande lydelse:

17. beträffande åtgärder mot kemikalieolyckor m. m.

b) att riksdagen med bifall till motion 1984/85:3061 yrkande 12 hos regeringen hemställer om utredning och förslag rörande en obligatorisk kemikalieförsäkring.

### **Särskilt yttrande (mom. 7 e, toxikologisk informationsservice)**

Lars Ernestam (fp) anför:

Enligt regeringens förslag skall huvuddelen av den toxikologiska informationsservicen vid Karolinska institutet överföras till kemikalieinspektionen. Som anförts i min och Börje Stenssons motion har flera tunga remissinstanser motsatt sig denna överflyttning och även haft goda skäl för detta. Jag har emellertid inte ansett mig böra fullfölja yrkandet i motionen om att Tox-Info bibehålls med oförändrad organisation och anknytning till Karolinska institutet. Skälet för mitt ställningstagande är att tillgången på toxikologisk expertis är relativt begränsad och att det sannolikt skulle försvåra kemikalieinspektionens arbetsmöjligheter om myndigheten gick miste om de resurser som Tox-Info representerar.

## Bilaga 1

## I motion 1984/85:3057 framlagt ändringsförslag

## Regeringens förslag

## Motionärernas förslag

## 1 §

Denna lag är tillämplig på hantering och import av *kemiska ämnen och beredningar (kemiska produkter)*. Lagens syfte är att förebygga att skador på människornas hälsa eller i miljön förorsakas av kemiska ämnens inneboende egenskaper.

Om det är påkallat från hälso- eller miljöskyddssynpunkt får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskriva att lagens bestämmelser om *kemiska produkter* skall tillämpas på *varor, som innehåller eller har behandlats med en sådan produkt*.

Denna lag är tillämplig på hantering och import av *hälso- och miljöfarliga varor*. Lagens syfte är att förebygga skador på människors hälsa eller i miljön. För att uppnå syftet skall tillverkning, import och användning av *hälso- och miljöfarliga varor* begränsas så långt som möjligt.

Om det är påkallat från hälso- eller miljöskyddssynpunkt får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskriva att lagens bestämmelser om *hälso- och miljöfarliga varor* skall tillämpas även på *annan vara*.

## 1 a §

Med *hälso- och miljöfarlig vara* avses i denna lag

1. *ämne eller beredning som med hänsyn till sina kemiska eller fysikaliska kemiska egenskaper och hantering kan befaras medföra skada på människor eller miljö,*

2. *vara som innehåller, har behandlats med, utvecklar eller avger ämne eller beredning som avses i 1, om varan därigenom och med hänsyn till sin hantering kan medföra skada på människa eller miljö.*

## 4 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva undantag från lagens tillämpning i fråga om visst *produktslag* eller viss hantering eller import av *kemiska produkter*.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva undantag från lagens tillämpning i fråga om visst *varuslag* eller viss hantering eller import av *hälso- och miljöfarliga varor*.

## 5 §

Den som hanterar eller importerar en *kemisk produkt* skall vidta de åtgärder och iaktta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att hindra eller motverka skada på människor eller i miljön.

Den som hanterar eller importerar en *hälso- och miljöfarlig vara* skall vidta de åtgärder och iaktta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att hindra eller motverka skada på människor eller i miljön. Vid en bedömning av om en vara är *hälso- eller miljöfarlig* och när det avgörs vilka försiktighetsmått som behöver vidtas skall gälla att

*Regeringens förslag*

Regeringen eller den myndighet — om försiktighetsmått.

## 6 §

Det åligger särskilt den som tillverkar eller importerar en *kemisk produkt* att genom egna undersökningar eller på annat sätt se till att det finns tillfredsställande utredning för bedömning av vilka hälso- eller miljöskador som *produkten* kan orsaka. Utredningen skall vara gjord i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter beträffande utredningen om *kemiska produkter*.

## 8 §

Den som tillverkar, importerar eller överlåter en *kemisk produkt* skall genom märkning eller på annat sätt lämna uppgifter av betydelse från hälso- eller miljöskyddssynpunkt (produktinformation).

*Motionärernas förslag*

redan en på goda grunder uppkommen misstanke om skaderisken skall utgöra tillräcklig grund för åtgärder och bedömning.

Hälso- och miljöfarliga varor skall så långt möjligt ersättas med mindre skadliga och helt ofarliga varor.

Det åligger särskilt den som tillverkar eller importerar en *hälso- och miljöfarlig vara* att genom egna undersökningar eller på annat sätt se till att det finns tillfredsställande utredning för bedömning av vilka hälso- eller miljöskador som *varan* kan orsaka. Utredningen skall vara gjord i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet.

Undersökningsplikten gäller förutom *hälso- och miljöfarliga varor* även alla *kemiska ämnen och beredningar*. Redan vid produktutvecklingen skall avfallsfrågan beaktas. Det åligger den som tillverkar och importerar en *hälso- och miljöfarlig vara* att undersöka om destruktions av en sådan vara medför olägenhet från *hälso- och miljöskyddssynpunkt* eller om den är särskilt kostnadskrävande. Är så fallet får *varan* inte utas särskilda skäl släppas ut på marknaden.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter beträffande utredningen om *hälso- och miljöfarliga varor*.

Den som tillverkar, importerar eller överlåter en *hälso- och miljöfarlig vara* skall genom märkning eller på annat sätt lämna uppgifter av betydelse från hälso- eller miljöskyddssynpunkt (produktinformation).

Produktinformation skall utöver *hälso- och miljöfarliga varor* även lämnas för alla *kemiska ämnen och beredningar*.

*Regeringens förslag*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om produktinformation.

*Motionärernas förslag*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om produktinformation.

## 9 §

Den som yrkesmässigt hanterar eller importerar en *kemisk produkt* skall till den myndighet som regeringen bestämmer och i den omfattning regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, myndigheten föreskriver lämna de uppgifter om *produkten* och dess hantering som kan behövas för att bedöma hälso- eller miljörisker.

Den som yrkesmässigt hanterar eller importerar en *hälso- och miljöfarlig vara* skall till den myndighet som regeringen bestämmer och i den omfattning regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, myndigheten föreskriver lämna de uppgifter om *varan* och dess hantering som kan behövas för att bedöma hälso- eller miljörisker, *samt utan anmaning rapportera sådana rön som har betydelse för bedömningen av varan från hälso- eller miljöskyddssynpunkt och som kan antas vara okända för myndigheten.*

